

Ölkədə yeni təhlükə - ilanlar niyə artıb...

yazısı səh.14-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 20 iyul 2018-ci il Cümə № 155 (7044) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

Prezident İlham Əliyev bu gün Fransaya rəsmi səfərə getdi

Səfər çərçivəsində Azərbaycan prezidenti fransalı həmkarı Emmanuel Makronla ilk dəfə görüşəcək; Minsk Qrupunun həmsədr ölkəsi ilə əsas müzakirə Qarabağ problemi olacaq

yazısı səh.9-da

4 aydır boş qalan ABŞ səfəri postunu kimin tutacağı bilinmir

yazısı səh.3-də

Qərbin "barıt qoxuyan ixrac demokratiyası" və ya xaos ssenarisi...

yazısı səh.8-də

DTİHB seçkiyə yekun rəyini açıqladı

yazısı səh.3-də

Rusiyadan Ermənistanə qarşı növbəti aşağılayıcı gediş - ermənilər xofda

yazısı səh.5-də

Mingəçevir qəzasını araşdıran komissiya nə iş görüb?

yazısı səh.12-də

Bakıda Azərbaycan-İtaliya biznes forumu keçirilib

yazısı səh.6-da

Raket daşıyan təyyarələr Xəzər üzərində-müəmma

yazısı səh.5-də

Prezident Bakının mövqeyini bir daha bəyan etdi: güzəşt limiti bitib

yazısı səh.11-də

Bakının baş planını amerikalılar cızacaq

yazısı səh.10-da

"Qarabağ"ın növbəti rəqibi- hər yerdən qovulan məşqi, xorvat hücumçu...

yazısı səh.13-də

Şəhid anası ermənilərin ölkəmizə gəlməsinə etiraz edir

yazısı səh.12-də

BAKININ "PARİS GEDİŞİ", 2-Cİ İSVEÇRƏ OLMAQ FÜRSƏTİ - MÜHÜM GƏLİŞMƏ

İlham Əliyevin Fransa səfəri Ermənistanda təlaş yaratdı; Tramp Fransanı Azərbaycana tərəf itələyir - motiv; erməni politoloqlardan acı etiraflar: "Ermənistanın durumu problematik, Azərbaycanınki isə güclüdür və o, öz üstünlüyündən bizə qarşı istifadə edir..."

musavat.com
Togrul İsmayil

yazısı səh.9-da

Xəzəri "özəlləşdirən" oliqarxların başı dərdədə

Dövlət dəniz sahillərini zəbt edənlərə qarşı sərt tədbirlər görməyə başladı; hüquqşünas deyir ki, cərimələrlə yanaşı, Xəzəri görünməz edən hasarlar və tikililər sökülməlidir

yazısı səh.4-də

Adnan Oktarın kitabları Bakıda mağazalardan yığıldırıldı

yazısı səh.3-də

"Tramp niyə hər kəslə barışsa da, İranla düşmən olmaq istəyir?"

yazısı səh.6-da

İşgəncələr Əleyhinə Komitə hesabat açıqladı-Bakıdan reaksiya

yazısı səh.7-də

DYP səliqəsiz avtomobillərin sürücülərinə müraciət etdi

DİN Baş DYP İdarəsi sürücülərə müraciət edib. Müraciətdə bildirilib ki, son günlər Bakı şəhərində və respublikanın avtomobil yollarında zahiri görünüşü təmiz olmayan, səliqəsiz, dövlət qeydiyyat nişanları görünməyən nəqliyyat vasitələrinin hərəkət etməsi hallarına rast gəlinir:

"Belə avtomobillərin turizm mərkəzinə çevrilmiş paytaxtımızın ümumi estetik görünüşünə xələl gətirməsini, eləcə də qeyd olunan halların qanunvericiliklə inzibati məsuliyyətə səbəb olmasını nəzərə alaraq, Baş DYP İdarəsi nəqliyyat vasitələri sürücülərindən xahiş edir ki, avtomobillərin zahiri görünüşünün, eləcə də hərəkətə başlamazdan əvvəl və yol-boyu nəqliyyat vasitələrinin dövlət qeydiyyat nişanlarının oxunması üçün onların təmiz saxlanılmasını təmin etsinlər.

Müraciətə düşülmüş şəkildə yanan hər bir vətənpərvər sürücüyə əvvəlcədən təşəkkürümüzü bildirir, bütün hərəkət iştirakçılarına yollarda yüksək mədəniyyət nümayiş etdirmək tövsiyəsi ilə təhlükəsiz yol arzulayırıq".

Sumqayıtda dənizdə boğulmuş 25 yaşlı oğlanın meyiti tapılıb

Xəzər dənizinin Sumqayıt hissəsində boğulan 25 yaşlı oğlanın meyiti tapılıb. FHN-dən bildirildiyinə görə, iyulun 18-də Sumqayıt şəhərində dənizdə batdığı ehtimal olunan 1993-cü il təvəllüdü Fərzəliyev Fəruz Bəylər oğlunun axtarışları başa çatıb.

F.Fərzəliyevin cəsədi Kiçikhəcmli Gəmilərə Nəzarət və Sularda Xilasetmə Dövlət Xidmətinin dalğıcı-axtarış qrupu tərəfindən tapılaraq sudan çıxarılıb və aidiyyəti üzrə təhvil verilib.

Bakı-Quba yolunda təmir işləri aparılır

Avtonəqliyyat vasitələrinin təhlükəsiz hərəkətinin tənzimlənməsi məqsədilə Bakı-Quba-Rusiya Federasiyası ilə dövlət sərhədi avtomobil yolunun 15-45-ci kilometrlik hissəsində iyulun 19-u axşam saatlarındakı yol qəzalari nəticəsində yararsız vəziyyətə düşmüş təhlükəsizlik sədlərinin təmiri işləri aparılır.

Bu barədə Avtomobil Yolları Dövlət Agentliyinin mətbuat xidmətindən açıqlama verilib.

Sürücülərdən sözügedən yollarda hərəkətdə olarkən diqqətli olmaları, müvəqqəti yol nişanlarına və yol hərəkəti qaydalına əməl etmələri xahiş olunur.

BMT baş katibi erməni nazirlə Qarabağı müzakirə etdi

BMT baş katibi Antonio Quterreş dünən Nyu-Yorkda Ermənistanın xarici işlər naziri Zohrab Mnatsakanyanla görüşüb. Virtualaz.org yerli KİV-ə istinadən bildirir ki, bu barədə Ermənistan Xarici İşlər Nazirliyinin mətbuat xidməti məlumat yayıb.

Görüşdə tərəflər Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin nizama salınmasının hazırkı mərhələsini müzakirə ediblər. Zohrab Mnatsakanyan deyib ki, Qarabağın statusu və təhlükəsizliyi erməni tərəfi üçün prioritetdir.

İkitərəfli əlaqələr və Ermənistanda keçiriləcək parlament seçkiləri ətrafında da fikir mübadiləsi aparılıb.

Qəzet, jurnal və kitab əldə etməyin ən rahat yolu!
Siz sifariş edirsiniz, biz istədiyiniz ünvana çatdırırıq!

Xaricdə və Azərbaycanda nəşr olunan bütün qəzet və jurnallara abunə olmaq, həmçinin Rusiyada və Azərbaycanda nəşr olunan kitabları daha sərfəli qiymətə və daha qısa vaxt ərzində əldə etmək üçün sadəcə zəng etməyiniz və ya email yazmağınız kifayətdir.

Telefon: (012) 434 93 01

London Məhkəməsinəndəki proses bitdimi?

Beynəlxalq Bank sualları cavabsız buraxır

Beynəlxalq Bankın 3,3 milyard dollara həcmində xarici borcunun restrukturizasiya prosesinin problemlə üzləşməsi barədə məlumat vermişdik. Belə ki, dövlətin öz üzərinə götürmüş olduğu bu borcların əsas hissəsinin restrukturizasiyası ötən ilin sentyabrında başa çatdırılsa da, iki kreditör prosedən narazı qalaraq məhkəməyə üz tutmuşdu.

İşə baxan London Ali Məhkəməsi bu il yanvarın 18-də Beynəlxalq Bankın öhdəliklərinin könüllü restrukturizasiyası çərçivəsində Rusiyanın dövlət bankı olan "Sberbank" və "Franklin Templeton Investment Management Limited" şirkətinin (FTİML) banka qarşı iddialarını təmin edib.

"Reuters" agentliyinin məlumatına görə, borcun kateqoriyasından asılı olaraq diskont 3 faiz, 20 faiz və 50 faiz təşkil edib. "Sberbank" öhdəliklərinin qaytarılması ilə bağlı müəyyən olunan ikinci kateqoriyaya düşməsi ilə razılaşmayıb.

Xatırladaq ki, Beynəlxalq Bankın (ABB) kreditörünün tələblərinin təmin olunmasına dair moratorium haqqında London Ali Məhkəməsi qərar qəbul edib. Restrukturizasiya Azərbaycan qanunvericiliyi çərçivəsində həyata keçiriləcək 2018-ci ilin 30 yanvar tarixində yekunlaşmalı idi. Ali Məhkəmənin sənədlərinə əsasən, moratorium məhkəmənin qərarı olmadan kreditörlərə ABB və ya onun əmlakına qarşı hər hansı bir tələb irəli sürməyə və ya bu tələbi davam etdirməyə icazə vermir. ABB öhdəliklərinin restrukturizasiya müddətinin uzadılması ilə bağ-

lı məhkəməyə müraciət etsə də, "Sberbank" və FTİML London məhkəməsinin 18 yanvar tarixli qərarını əsas götürərək buna qarşı çıxıb.

Qeyd edək ki, "Sberbank" 2016-cı ildə ABB-yə ticarət maliyyələşdirilməsi ilə bağlı 20 milyon dollar həcmində kredit ayırıb. FTİML isə ABB-nin 2019-cu ilədək tədaviyə olacaq 500 milyon dollar məbləğində istiqrazlarını alıb. Hər iki kreditör restrukturizasiya planı ilə razılaşmayıb. "Sberbank" və FTİML qeyd edib ki, ABB ilə onların borc münasibətləri İngiltərə qanunvericiliyinə əsasən 1890-cı ildə baş verən "Qibss işi" adlı presedentə istinad edilərək tənzimlənib. İngiltərə qanunvericiliyinə əsasən, öhdəlik borclunun iflası səbəbindən silinə bilməz. Bununla da London Ali Məhkəməsi "Qibss işi"ne əsaslanaraq hər iki maliyyə qurumunun ABB-yə qarşı tələbini təmin edib.

Məhkəmənin qərarı ilə bağlı açıqlama yayan ABB London Ali Məhkəməsinin qərarı "Sberbank" və FTİML-yə ödəniş tələb etmək hüququ

vermir: "Məhkəmə öz qərarında Azərbaycan Beynəlxalq Bankına bu problemin həlli üçün apelyasiya məhkəməsinə müraciət etməyi tövsiyə edib. İngiltərənin məhkəmə prosesi Azərbaycanda restrukturizasiya prosesinin uğurla başa çatmasına təsir göstərməyəcək".

Lakin britaniyalı vəkil bildirib ki, apelyasiya məhkəməsinin qərarı olmadan restrukturizasiya prosesi başa çatdırıla bilməz.

Beynəlxalq Bankın Apelyasiya Məhkəməsinə müraciəti nə ilə sonulanıb? London Ali Məhkəməsinin qərarı qüvvədə saxlanılıb, yoxsa Azərbaycan bankının iddiası təmin edilib? Bu suallara cavab almaq üçün Beynəlxalq Banka müraciət etdik. Bankdan müvafiq suallara bir həftə müddətində cavab almaq mümkün olmadı. Görünür, Apelyasiya Məhkəməsi bankın iddiasını təmin etməyib. Hər halda, təmin etmiş olsaydı, qurumdan suallarımıza həvəslə cavab verərdilər.

□ Dünya SAKIT, "Yeni Müsavat"

Dövlət Neft Fondu bu il 2,8 ton qızıl alıb

Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondu (ARDNF) cari ildə 2,8 ton qızıl alıb. Bu barədə AzərTAC-ın sorğusuna cavab olaraq ARDNF-dən bildirilib. "2017-ci ilin sonuna Neft Fondunun investisiya portfelində qızılın ümumi miqdarı 30 ton 174,9 kiloqram (970 145,51 troya unsiyası) olub. Cari ildə London Qiymətli Metallar Bazarı iştirakçılarının Assosiasiyasının market-meyker üzvü olan banklardan əlavə olaraq 2 ton 799,31 kiloqram (90 000 troya unsiyası) alınması ilə ARDNF-in investisiya portfelinə daxil olan qızılın ümumi miqdarı 2018-ci il iyunun 30-na 32 ton 974,21 kiloqram (1 060 145,51 troya unsiyası) və yaxud 1 milyard 326,5 milyon ABŞ dolları təşkil edib.

Əlavə olaraq qeyd etmək istərdik ki, ARDNF-in investisiya siyasəti ilə nəzərdə tutulan xüsusi çəki çərçivəsində qızıl investisiyalarının davam etdirilməsi nəzərdə tutulur, - deyərək Dövlət Neft Fondunun açıqlamasında qeyd olunur.

Böyük Britaniyanın baş nazirinə sui-qəsd hazırlanıbmış

Böyük Britaniyada baş nazir Tereza Meyə sui-qəsd və Dərininq-stritə hücum planlaşdıran gənc oğlan yaxalanıb. Bununla bağlı BBC məlumat yayıb. Qeyd edilib ki, 20 yaşlı oğlan Suriyada dayısının ölümünə görə intiqam almaq istəyib.

Məlumatlara görə, cinayətkarı özünü ekstremist kimi təqdim edən polisler yaxalayıb. Gənc oğlan cinayəti törətməklə bağlı həmin şəxslərdən kömək istəyibmiş.

Səkkiz əcnəbi saxta sənədlərlə Azərbaycan sərhədini keçmək istədi

Azərbaycan Dövlət Sərhəd Xidmətinin (DSX) əməkdaşları son günlərdə 8 əcnəbi vətəndaşın saxta sənədlərlə Azərbaycan Respublikasının dövlət sərhədindən keçmək cəhdinin qarşısını alıb.

Bu barədə DSX-dən bildirilib.

Belə ki, Heydər Əliyev Beynəlxalq Aeroportunda Küveyt-Bakı reysi ilə uçuş gələn 1963-cü il təvəllüdü Dominikan vətəndaşı Mubarak Hassan Mohsen Saadin təqdim etdiyi pasportda saxtalaşdırma əlamətləri aşkarlanıb, laboratoriya şəraitində dərinləşdirilməsi yoxlamadan sonra sənədin məlumat səhiyyəsinin dəyişdirilmə yolu ilə saxtalaşdırılması təsdiq olunub.

Heydər Əliyev Beynəlxalq Aeroportunda İstənil-Bakı reysi ilə uçuş gələn 1988-ci il təvəllüdü İran İslam Respublikası vətəndaşı Mehrpour Daryoush Jabrael oğlunun təqdim etdiyi pasportda Fransaya məxsus Şengen vizasının saxta olmasına şübhə yaranıb və dərinləşdirilməsi yoxlama zamanı vizanın həqiqətən də saxtalaşdırılması təsdiqini tapıb.

Heydər Əliyev Beynəlxalq Aeroportunda Moskva-Bakı reysi ilə uçuş gələn 1990-cı il təvəllüdü Özbəkistan vətəndaşı İsmoilova Makhliyo Eson qızının, Moskva-Bakı reysi ilə uçuş gələn 1982-ci il təvəllüdü Özbəkistan vətəndaşı Saparov Lachin Kurbannoviçin, 1989-cu il təvəllüdü Özbəkistan vətəndaşı Karimov Ataybek Mirzaibrahimoviçin və 1998-ci il təvəllüdü Ukrayna vətəndaşı Nasikovcka Sizhana Aleksandrovnanın pasportları şübhə doğurub, laborator müayinə nəticəsində pasportların saxtalaşdırılması müəyyən olunub.

Gəncə Beynəlxalq Hava Limanında Gəncə-İstanbul reysi ilə uçuşda istəyən 1993-cü il təvəllüdü Pakistan İslam Respublikası vətəndaşları Bashir Usman Ahmad Bashirin və 1995-ci il təvəllüdü Yasin Muhammad İlyasin təqdim etdikləri İspaniyada yaşayış hüququ verən kartlar şübhə doğurub və laborator yoxlama nəticəsində saxtalaşdırılması təsdiqi tapıb.

Saxlanılmış şəxslər barəsində müvafiq tədbirlər həyata keçirilib.

Artıq 4 aydır ABŞ-ın Azərbaycanda səfiri yoxdur. Vaşinqton hələ də Azərbaycana səfir təyin etməyib. Ötən günlərdə ABŞ-ın Azərbaycandakı müvəqqəti işlər vəkil Uilyam Gill məsələ ilə bağlı açıqlama verib. O bildirib ki, hazırda ABŞ-ın Azərbaycandakı yeni səfirinin kim olacağı bilinmir: "Ümid edirəm ki, tezliklə ABŞ-ın diplomatik missiyasının yeni rəhbərinin adını biləcəyik".

Onun sözlərinə görə, ABŞ Administrasiyası hökumətdə mövcud olan vakant yerləri

sək səviyyədə həyata keçirsin. Həm də Amerikaya rəqib olan ölkələr görəndə ki, səfir təyin olunmayıb, onlar daha da fəallaşmış, öz maraqlarını həmin ölkədə tətbiq etməyə çalışırlar".

Politoloq hesab edir ki, səfirin təyinatının gecikməsi Trampın fəaliyyəti ilə əlaqəli deyil: "Keçmiş illərdə dediyimiz kimi səfir postu uzun müddət boş qalıb. Sadəcə olaraq, Tramp administrasiyası bu işi sürətləndirə bilər. Bilirik ki,

4 aydır boş qalan ABŞ səfiri postunu kimin tutacağı bilinmir

Politoloq: "Bu, daha çox Konqresin verəcəyi bir qərarıdır"

doldurmaq istiqamətində iş aparır: "Bildiyim qədər, hökumət qısa zamanda səfir vəzifəsi üzrə boş qalan yerləri doldurmaq niyyətindədir".

"Yeni Müsavat" a danışan politoloq Elxan Şahinoğlu bildirib ki, burada başqa məqamlar da var: "Amerikanın durumu bir neçə ölkələrlə də eynidir. Türkiyədə də uzun müddətdir ki, Amerika səfiri təyin olunmayıb. Strateji baxımdan bu iki ölkə daim təmasda olmalıdır. Ancaq müşahidə edirik ki, orada da səfir postu boş qalıb. Başqa ölkələrdə də vəziyyət eynidir. Düşünürəm ki, bu cür gecikmələr Amerikanın maraqlarına mənfəət təsir göstərir. Çünki Amerika müxtəlif dövlət-

lərdə, bölgələrdə öz varlığını göstərməlidir. Səfir postu da boş qalan zaman bu, rəhbərlikdə müəyyən problemlər yaradır. Azərbaycana götürsək görürük ki, bir müddət Rusiyanın da səfir postu boş qalmışdı. Ancaq gördük ki, artıq təyinat həyata keçirildi və Rusiya Qazaxıstandakı keçmiş səfirini Azərbaycana göndərdi. Səfirin olması o demək deyil ki, iki ölkə arasında problemlər yaşanır. Bu müddət ərzində Amerikadan xeyli nümayəndə heyəti Bakıya səfər edib, görüşlər keçirib. Dövlət başçısı son aylarda bir daha vurğuladı ki, Azərbaycanın Amerika ilə əlaqələri inkişaf edir, Trampa münasibətlər yaxşıdır. Daha yaxşı

oldu ki, Amerikanın yeni administrasiyası səfir təyinatı məsələsini də sürətləndirirdi. Bu, daha çox Konqresin verəcəyi bir qərarıdır. Bəzən Konqresdə gecikmələr olur. Xatırladaq ki, bir zamanlar Azərbaycanda səfir postu 1 il müddətində boş qaldı. Sonra isə Metyu Brayzani təyin etdilər, sonra geri çağırıldı və təsdiq olunmadı. Yəni də qeyri-müəyyən vəziyyət yarandı. Azərbaycan elə bir geostrateji məkanda yerləşir ki, burada Amerika, Rusiya, İranın kimi ölkələrin Azərbaycan uğrunda diplomatik savaşı gedir. Amerika da görə ki, bu savaşa geri qalmaya. İki ölkənin səfiri var, Amerikanın da səfiri olmalıdır ki, bu işləri yük-

Tramp digər prezidentlərə bənzəmir. Putinlə görüşü də götürsək görürük ki, nə qədər səs-küy yaradı, ancaq öz dediyini deyir. Yeni Tramp bu məsələyə diqqət göstərmiş, təlimat verə bilər ki, səfir postları nə üçün boş qalmalıdır, Dövlət Departamenti təcili surətdə bu məsələni həll etsin. Belə olarsa, təyinat prosesi baş verər. O başqa məsələdir ki, Konqresdə yubanmalar var. Ancaq Tramp öz üzünə düşən işi etməlidir ki, məsuliyyət Konqresdə qalsın. Konqres təsdiq etməyəndə artıq Trampın da eli Konqresə qarşı güclü olar".

Əli RAİS,
"Yeni Müsavat"

DTİHB seçkiyə yekun rəyini açıqladı

Sabiq namizəd **Zahid Oruc:** "Bu missiya getdikcə daha çox ATƏT-in Minsk Qrupuna bənzəyir"

ATƏT-in Demokratik Təsəvvürlər və İnsan Haqları Bürosu (DTİHB) Azərbaycanda 11 apreldə keçirilən prezident seçkilərinin nəticələri ilə bağlı yekun hesabatını açıqlayıb. APA-nın məlumatına görə, nəticələrlə bağlı ilk rəy seçkilərdən bir gün sonra-aprel 12-də elan olunub.

Yekun hesabatda isə bildirilir ki, seçki qanunvericiliyi növbəti seçkilərdən əvvəl beynəlxalq standart və öhdəliklərə uyğunlaşdırılmalı, konstitusiyaya və azadlıqlar təminatına görə, qanunvericilikdəki boşluq və qeyri-müəyyənliklər aradan qaldırılmalıdır: "Qərəzsizliyi və seçki işlərinə olan etimad artırmaq məqsədilə seçki komissiyalarının tərkibində dəyişiklik edilməlidir".

Hesabatda seçici siyahısının yoxlanılması, toplantılar keçirmək üçün lazımsız məhdud-

diyyətlərin aradan qaldırılması ilə bağlı tövsiyələr də yer alıb.

Qeyd edək ki, ATƏT DTİHB-nin seçki müşahidə missiyası martın 9-dan Azərbaycanda fəaliyyətə başlayıb. Missiyanın rəhbəri Koryen Yonker üçün 30 uzunmüddətli və səsvərmə gününü izləmək üçün 280 müşahidəçi Bakıya gəlib.

11 aprel prezident seçkilərində rəsmi nəticələrə görə ikinci yeri qazanmış keçmiş namizəd Zahid Oruc "Yeni Müsavat" a bildirdi ki, ATƏT DTİHB-in seçkidən bir gün sonrakı ilk hesabatı bu prosesdə iştirak edən tərəflərin müsbət rəyini almamışdı. Bunun əsasları var idi. Yekun hesabat isə ilk hesabatdan nisbətən fərqlidir:

"Namizəd olaraq bu prosesdə yer alan insan kimi həmin missiyanın təmsilçiləri ilə bir neçə dəfə görüşlərimiz olmuşdu. Açıq desəm, onların hər birini mən peşəkar diplomatlar hesab edirəm. Adətən onlar konkret standartlar əsasında müşahidələrini aparmalıdır, bitərəf hesabatlar hazırlamalıdır. Lakin əvəzində sanki kəşfiyyət mərkəzlərinin hazırladığı sənədlərdən keçən sorğu-sual baş verirdi. Onlar müşahidəçidən daha çox peşəkar kəşfiyyətçilər kimi davranırdılar. Hətta bəzi görüşlərdə 100-ə qədər sual ünvanlanırdı. Lakin sonrakı dövrdə onlar bizə göstərdikləri xoş rəylərə rəğmən ilk hesabatda xeyli tənqidi mövqelərə yer vermişdilər.

İndi isə belə bir vəziyyət qarşısında qalıb ki, qalib prezident əksər dövlət başçıları tərbiyə ediblər. Bu o anlama gəlir ki, seçkinin legitimliyinə şübhə yeri qoymayıblar, əməkdaşlıq üçün real addımlar atıblar. Bu dövrdə münasibətləri daha yaxşı səviyyəyə qaldırmaq üçün real görüşlər, danışıqlar həyata keçirilib. O cümlədən prezident özü yaxın günlərdə NATO-nun tədarinə qatılmaqla, həmçinin Donald Tuskla görüşdə Avropa İttifaqı ilə tərəfdaşlıq sənədinin imzalanmasında iştirak etməklə

Adnan Oktarın kitabları Bakıda mağazalardan yığışdırılıb

Son 2-3 aya kimi onun kitabları kitab mağazalarına pulsuz paylanırmış

Türkiyədə bir neçə gün əvvəl çoxsaylı tərəfdarları ilə birlikdə həbs edilən Adnan Oktarın kitabları Bakıda mağazalardan yığışdırılıb. Bu barədə virtualaz.org saytının əməkdaşlarının Bakının bir neçə kitab mağazasının satıcıları ilə söhbətlərindən məlum olub.

Adnan Oktara qarşı cinsi istismar, təcavüz, şantaj, silahlı qruplaşma yaratmaq, siyasi və hərbi cəsusluq da daxil olmaqla, 30-a yaxın ittiham irəli sürülüb. Bu günə qədər məhkəmələr onun 200-ə yaxın tərəfdaşının, o cümlədən "kediciklərinin" həbsi barədə qərar çıxarıb. Türkiyə mediası hər gün Adnan Oktar və qrupunun iyrənc əməllərindən yazır, televiziya-lar bu barədə səhərdən axşama süjetlər göstərir.

Türkiyə KİV-lərinin məlumatına görə, Azərbaycanda da Adnan Oktarın əməllərindən zərər çəkənlər var və onlar Türkiyə konsulluğuna şikayət ərizələri təqdim ediblər. Türkiyə KİV-ləri bu təriqətin Azərbaycanda güclü strukturunun olduğu barədə yazır. Habelə bildirilir ki, Azərbaycanda da bu təriqətə bağlı araşdırmalar başlayıb.

Virtualaz.org saytının əməkdaşları Adnan Oktarın kitablarının Bakıda hələ də satılıb-satılmadığını öyrənmək üçün şəhərin müxtəlif istiqamətlərində 10-dan çox kitab mağazasında olublar. Məlum olub ki, son 2-3 aya kimi bu fırıldaqçı "din xadiminin" kitabları azərbaycanlı tərəfdarları tərəfindən kitab mağazalarına pulsuz paylanırmış. Kitabı satmaq üçün satıcılara əlavə pul və ya hədiyyə vədləri də verilibmiş. Amma Oktar həbs edilən kimi kitablar mağazalardan yığışdırılıb.

Metronun "28 May" stansiyasının yaxınlığında yerləşən "Kitabevim.az" mağazasının satıcısı deyir ki, Dini Qurumlarla İş üzrə Dövlət Komitəsinin icazəsi olmadan dini ədəbiyyatların satışı qadağan edilib. Əvvəllər Adnan Oktarın kitabları satılsa da, son 1-2 ildə satışdan çıxarılıb. Yaxınlıqdakı digər kitab mağazasının satıcısı isə Oktarın müəllifi olduğu kitabların satışından yığışdırılmasına göstəriş verildiyini söyləyir. "Bizdə onun kitabları var idi, amma Dini Qurumlarla İş üzrə Dövlət Komitəsinin əməkdaşları polisə müşayiəti ilə reyid keçirdilər və bütün kitablarını satışdan yığışdırırdılar. Biz dini təbliğata xidmət edən heç bir ədəbiyyat satmırıq", - satıcı bildirir.

"Səməd Vurğun" bağının qarşısındakı kitab mağazasının satıcısı Murad Əhmədov isə son bir-iki aya qədər mağazada Harun Yəhyanın kitablarının satıldığını deyir. Onun sözlərinə görə, həm Azərbaycan, həm də türk dilində olan kitablar cəmi 2-5 manata satılırmış və daha çox massonluqla bağlı kitablarına maraq var imiş. Amma Adnan Oktar həbs edilən kimi kitabları mağazadan atıblar.

də birbaşa ölkənin gələcək həyatında seçkinin qalibinin kim olduğunu dünyaya bir daha təsdiq edib göstərib. Belə olan təqdirdə ATƏT DTİHB-in yekun hesabatı seçkiyə rəydən çox, daha artıq dərəcədə gələcəyə tövsiyə xarakterlidir. Hesabatda əsasən gələcəkdə hansı addımların atılmasını gözlədiklərini, seçki komissiyalarının formalaşmasında dəyişiklik edilməsini, Seçki Məcəlləsinə dəyişiklik arzulannı ifadə ediblər. Bütün bu kimi məsələlərdən irəli gələn hallar əlbəttə ki, müzakirə edilə bilər".

Z.Oruc qeyd etdi ki, ATƏT DTİHB-in missiyası onun nəzərdə getdikcə daha çox ATƏT-in Minsk Qrupuna bənzəyir: "Onlar özlərini belə aparırlar ki, sanki prosesi çözmək mümkün deyil, hər hansı məsələyə təsir etmək olmur. Onların işi sanki bundan ibarətdir ki, xarici dairələrin əlində dəyənlək rolunu oynayan hansısa hesabatlar, qətnamələr versinlər və bununla da iş bitmiş olsun. Yeni ATƏT-in Bakı ofisi-

nin də bağlandığı bir şəraitdə bu qurumun təklifləri də havadan asılı qalır. ATƏT siyasi elitəsi belə bir iradə göstərmir ki, onlar Azərbaycanın gerçəkden də hüquqi və demokratik bir gələcəyə qovuşmasında köklü bir şəkildə sona qədər maraqlıdırlar.

Yekun hesabatın tonunun ilkin hesabatla müqayisədə bir qədər yumşalmağa doğru dəyişməsi anlaşılmalıdır. Həqiqətən də onlar yəqin ki, yuxarıda dediyimiz məqamları nəzərə alıblar. Biz çox arzulayırdıq ki, ATƏT-lə münasibətlərimiz yaxşı bir səviyyəyə qalxsin, inkişaf etsin. Çünki bu məkanda 1975-ci ildən sülh və təhlükəsizliyə bu qurum cavabdehlik daşıyır. Amma bundan ötrü də gərəkdir ATƏT-in Minsk Qrupu da elə addımlar atsın ki, onun Demokratik Təsəvvürlər və İnsan Haqları Bürosu real bir ölkədə ən yüksək səviyyəli demokratik bir prosesi bərqərar eləyə bilsin".

Əlibar SEYİDAĞA,
"Yeni Müsavat"

Xəzərin boş qalmalı olan sahil zolağı, faktiki olaraq, zəbt edilib. Xüsusilə önəmli Bakı şəhərinin çimərlik zonası tamamilə tutulub. Ölkədə bunu bilməyən yoxdur. İllərdir ki, problemin aradan qaldırılması üçün qanunlara dəyişikliklər edilir, təkmilləşdirilir. Nəticə isə belədir ki, artıq 2018-ci ilin yayıdır və Əmlak Məsələləri Dövlət Komitəsi ölkə üzrə Xəzər dənizinin 20-50 metrlik mühafizə zolağına düşən torpaq sahələrinin istifadəsi ilə bağlı monitorinq və reydlər keçirir, cərimələr tətbiq edir, çoxsaylı cinayət əməlləri aşkar edir.

Komitədən verilən məlumatlardan belə aydın olur ki, Torpaq Məcəlləsinin 46-cı maddəsinin tələblərinin pozulması ilə bağlı paytaxtın Sabunçu, Xəzər, Suraxanı, Xətai və Qaradağ rayonlarının, eləcə də Sumqayıt şəhərinin ərazisində Xəzər dənizinin sahilboyu 20-50 metrlik mühafizə zolağında mövcud olan torpaq istifadəçilərinin 190-da monitorinq keçirilib. Nəticədə qanunvericiliyin tələblərinin pozulması ilə bağlı 50 hal üzrə inzibati xəta törədən şəxslər barədə protokol yazılıb, cərimələr tətbiq edilib. Komitə əməkdaşları torpaq sahələrinin əsassız zəbt olunması faktlarının da aşkar ediblər. Müvafiq icra hakimiyyəti orqanlarına, polis idarələrinə, Azərbaycan Respublikası Baş Prokuroru yanında Korrupsiyaya Qarşı Mübarizə Baş İdarəsinə torpaq qanunvericiliyinin ciddi şəkildə pozulması faktları ilə bağlı müraciətlər yollayıblar. Cərimə olunanlar var.

Azərbaycan prezidentinin Torpaq Məcəlləsinə dəyişikliyi nəzərdə tutan 15 yanvar 2016-cı il tarixli Fərmanının tələblərinə əsasən Komitə tərəfindən Xəzər dənizinin 20-50 metrlik sahilboyu zolağının qrafik təsviri hazırlanıb. Belə qanun pozuntusuna yol verən fiziki, vəzifəli və hüquqi şəxslər müvafiq olaraq 4 min manat, 8 min manat və 40 min manat cərimələnir. Həmçinin Cinayət Məcəlləsində Xəzər dənizinin sahilboyu 20-50 metrlik zolağının altında olan torpaqları zəbt etmiş şəxslərə münasibətdə 7 ildən 10 ilədək müddətə azadlıqdan məhrum etmə nəzərdə tutulub.

Görülən tədbirlərə rəğmən,

Xəzəri "özəlləşdirən" oliqarxların başı dərdədə

Dövlət dəniz sahillərini zəbt edənlərə qarşı sərt tədbirlər görməyə başladı; hüquqşünas deyir ki, cərimələrlə yanaşı, Xəzəri görünməz edən hasarlar və tikililər sökülməlidir

bütün sahil boyunca kilometrlik hasarlar Xəzəri vətəndaşların üzünə qapayıb.

Məsələn, Pırşağı qəsəbəsində dəniz sahilinə aparan yollar 3-4 sıra hasarla kəsilib. Hasarla maqla yanaşı, bezi yollara hətta şlaqbaum da qoyulub. Sahilə çatmaq məşəqqətli problemidir. Dəniz sahilı boyu villaların sayı da artmaqdadır. Vətəndaşların Xəzər sahilində istirahəti məhdudur, bezi yerlərdə tamamilə mümkünsüz haldadır. Havanın hərərəti qalxdısa, Pırşağıdakı xalq çimərliyində sərinləmək istəyində

olanların sayı artır. "Xalq çimərliyi"nin hər iki tərəfi isə hasardır. 500 metrlik açıq olan hissədə isə çimmək istəyənlərə, sadəcə, yer yoxdur. Adamlar suyun içinə girib üzə bilmirlər. Çünki üzmək üçün şərait yoxdur. Suya atılsan, üzmək istəsən, gərək bir neçə nəfəri təkliyə, bir neçəsini də şilləyə "qonaq" edəsən. Ona görə də adamlar sıx şəkildə suya girib ayaq üstündə dayanıb sərinləməyə çalışırlar...

Pırşağıdakı hasarlar Abşeronun bir çox kəndində yerli camaatın gözdağıdır. Belə hasarlar Ha-

cı İbrahim Nehrəmlinin utopik layihəsindən başlayıb üzü Sumqayıta qədər uzanır. Hasarlanmış Xəzərə sadə vətəndaşın çatması problem olduğu halda, hasarın o üzündə insanlar da yoxdur. Adamlar, sadəcə, "bura mənindir" düşüncəsi ilə sahil zolağını hasarlayıb, göydələnlərin bahalı şüşələri arxasından, kondisioner sərinliyində Xəzəri seyr edirlər. Sərvət artırma düşüncələrinin əsirliyinin xalqa zülm-zillət verdiyinin fərqi deyillər.

Xəzər sahillərinin hasarlanması məsələsi ilə bağlı öten il de-

putat Zahid Oruc ölkə başçısına müraciət edərək sahilboyu inşa olunan fərdi evlərin əhatəsindəki hasarların sökülməsi təklifi ilə çıxış etmişdi.

"Nəinki dənizin kənarında, indi istənilən yerdə elə hasarlara rast gərilərsən ki, sanki bu adamlar hamıdan qorxaraq ətraflarına sədd çəkib. Nəyə lazımdır ki, bu hündürükdə hasarlar?" deyən millət vəkili beynəlxalq təcrübədə bu halın yer almadığına diqqət çəkmişdi.

Xəzərin hasarlanması problemi parlamentdə öten il müzakirə mövzusu olmuşdu və millət vəkili, xalq artisti Zeynəb Xanlarova dəniz kənarındaki villa sahiblərinin hasarlarını dənizin ortasına-dək uzatdıqlarından danışıq, tədbir görülməsini istəmişdi.

Hasarlar isə qalmaqdadır və Əmlak Komitəsi rəsmiləri də cərimələməklə, faktları hüquq-mühafizə orqanlarına yollamaqla problemin həlli istiqamətində addımlar atmağa başlayıblar. Köhnə problemlərin həllində yeni təyin olunan nazirlərə də ümidlər çoxdur. Onlardan biri də ekologiya və təbii sərvətlər naziri Muxtar Babayevdir. M.Babayev vəzifəyə təyin olunduqdan bir neçə gün sonra Bakını başına götürən pis qoxunun mənbəyini müəyyən edərək, bu problemin aradan qaldırılmasına nail oldu. Bundan başqa, nazirlik ictimai-iaşə

obyektlərinin fəaliyyəti zamanı ayrılan tüstünün, qazların və iy-qoxunun yayılması, atmosfer havasını zərərli maddələrin təsirinə məruz qoyması, ətrafdakılara neqativ təsir göstərməsinə qarşı da addımlar atdı. Nazirliyin Ətraf Mühit üzrə Milli Monitorinq Departamenti restoranlardan havaya atılan tüstünün aradan qaldırılması üçün sahibkarlara və müvafiq icra hakimiyyətinə müraciət ünvanladı. Yeni nazirin təşəbbüsü ilə qanunsuz olaraq kəsilən ağaclara, məhv edilən yaşıllıqlara görə cərimələrin artırılması da müzakirəyə çıxarılib.

Hüquqşünas Həsən Məmmədov deyir ki, dəniz sahillərini zəbt olunması qanunsuzdur, cərimələr tətbiq olunmaqla yanaşı, hasarlar və içindəki tikililər sökülməlidir.

"Bakıda dövlət ehtiyacları üçün vətəndaşların qanuni evləri satın alınıb və sökülüb. Qanunsuz olanları da buldozerin qabağına veriblər. Hətta 15-20 mərtəbəli binaların, iri villaların da yerlə bir edilməsini görmüşük. Son belə hadisə Hacıbala Abutalıbov Bakı meri olanda baş verdi. Hacıbala Abutalıbov prezidentin göstərişi ilə Şıx çimərliyini zəbt eləyən bir neçə dəne böyük malikanəni hamının gözü qarşısında sökdü. Əmlak Məsələləri Dövlət Komitəsi sahilboyu ərazilərdəki hasarlarla bağlı hesabatı prezidentin masasının üstünə qoymalıdır. Bundan sonra heç kimə güzəşt edilmədən dövlətin bilavasitə müdaxiləsi ilə dəniz sahilini hasarlardan təmizləmək üçün əməli işə keçmək lazımdır. Hamının gözü qarşısında heç bir fərq qoyulmadan sahilboyu bütün tikintilər sökülməlidir. Bu tikililər xüsusilə sərancamlarla tikilsə belə, özlüyündə qanunsuz tikildiyindən sökülməsi təmin olunmalıdır. Qanun bunu tələb edir. Əmlak Komitəsi bu işə başlayıb, yarıncıq qoyumalıdır. Yeni Xəzər sahilı boyunca torpaqların "işğal"dan azad edilməsi təkcə yay aylarında yada düşməməlidir. Dövlət bu sahədə vəziyyəti dəyişmək, sahilı boyu əraziləri etməkdən ötrü sistemli iş görməlidir.

□ E.MƏMMƏDLİYEV,
Musavat.com

Yarıncıq qalan böyük layihələr

Dövlət sahibkarların "batırdığı" projeləri davam etdirib qazanc mənbəyinə çevirə bilərmə...

Son bir neçə ildə ölkə boyunca xeyli sahibkar müflis olub. Onların bəzilərinin iri layihələrinin başa çatdırılması da mümkün olmayıb. Hazırda onlarla bu cür xarabalığa çevrilməkdə olan yarıncıq tikililər var.

Xüsusilə Beynəlxalq Bank olayından sonra "kredit oliqarxları"nın vəziyyəti çətinləşdi. Bu bankdan kredit götürərək qaytarmayan onlarla sahibkar müxtəlif formada cəzalandırıldı. Onların çoxu aylarla həbsdə saxlandı, götürdükləri kreditləri qaytarmaları təmin olundu. Bir çoxlarının kreditlə qurduqları müəssisələr əllərindən alındı. Hazırda həmin müəssisələrin sağlamlaşdırılaraq, sərfəli qiymətə satılması üçün işlər görülməkdədir.

Lakin dövlətin almadığı layihələr də var. Beynəlxalq Bankdan alınan yüz milyonlarla manat kredit hesabına icra edilən layihələrdən biri də məşhur iş adamı İbrahim Nehrəmlinin "Xəzər adaları" layihəsidir. Xəzər dənizinin içində şəhərcik salınmasını nəzərdə tutan bu layihənin icrası üçün Beynəlxalq

Bankdan 800 milyon manat kredit götürüldüyü deyilir. İ.Nehrəmlinin açıqladığı məlumata görə, indiyədək layihə çərçivəsində görülən işlərə 1 milyard dollara yaxın vəsait sərf olunub. Hazırda layihə üzrə bütün işlər dayandırılıb, tikintilər yarıncıq saxlanılıb. Maraqlıdır ki, Beynəlxalq Banka digər borclulardan fərqli olaraq, hökumət bu layihəni kredit borcunun əvəzində İ.Nehrəmlidən almayıb.

"Xəzər adaları"nın, habelə bu kimi yarıncıq qalan layihələrin dövlətin müdaxiləsi ilə yəni-dən dirçəldilməsi, dövlətin yardımı ilə ona investorların cəlb edilməsi və qazanc yerinə çevrilməsi mümkündürmü?

Sualı cavablandıran iqtisadçı-ekspert Natig Cəfərlinin "Yeni Müsavat"a verdiyi məlumata görə, bu layihənin qiymətləndirilməsi düzgün həyata keçirilməyib: "Beynəlxalq Bankdan kredit ayrılan bir sıra layihələr

üçün böyük vəsaitlər xərclənib, hətta kredit vəsaitləri belə ciddi mənimşmələrlə icra olunub.

Bunlar çox bahalı, dəyəri şişirdilmiş layihələrdir. Bu gün dövlət onları kredit borclarının əvə-

zində götürsə belə, sonradan onları satmaqla hesablanan məbləği əldə edə bilməyəcək. Bu isə dövlətin zərərində qalması, itkilərlə üzlaşması deməkdir. Buna görə də investorların tapılması, obyektlərin özəlləşdirilməsi zamanı dövlət itkilərə hazır olmalıdır".

Konkret "Xəzər adaları" layihəsinə gəlincə, ekspert onun ilk gündən absurd olduğu qənaətidir: "Deyərdilər, 120 milyard dollara başa gələcək. Bu qədər böyük vəsait hesabına icra ediləcək layihə heç zaman gəlirli ola bilməz. Ona görə də mən bir dəfə irəli sürdüyüm təklifi bir daha təkrar edirəm. Bu layihəyə investor cəlb etməyin ən optimal yolu kimi, oranı vergisiz bir əyləncə zonası elan etmək olar. Bu zaman orada kazinoların azad fəaliyyətinə də icazə verilib, kafelər, əyləncə mərkəzləri tikilir. Bildiyiniz kimi, Azərbaycan vətəndaşlarının bir qismini Gürcüstana cəlb edən əsas amil orada kazinoların fəaliyyətinə icazə verilməsidir. Azərbaycanda da yalnız "Xəzər adaları"nda buna icazə verilsə, oradakı fəaliyyətlər vergidən azad olunsay, layihənin davamı üçün investor tapmaq çətin olmaz. Bununla da layihə üçün alınmış kreditlərin bir qisminin qayıtmasını təmin etmək olar".

□ DÜNYA,
"Yeni Müsavat"

Ermənistanın Gümrü şəhərində dislokasiya olunmuş 102-ci Rusiya hərbi bazasının bir qrup hərbiçisinin - təqribən 30 nəfər - 18 iyulda yerli əhalini vahiməyə salması işğalçı ölkədə ciddi gərginliyə və anti-Rusiya əhvalının artmasına səbəb olub.

Xatırladaq ki, 102-ci bazanın hərbiçiləri bir neçə avtomobildən ibarət kolonla kəndə daxil olaraq xüsusi taktiki təlim məşğələsi keçiriblər. Bu zaman rus hərbiçiləri boş patronlarla kənddə intensiv atəş açıb, heç nədən xəbəri olmayan kənd sakinləri güllə səslərini eşidərək evlərindən qaçıb. Bir çoxlarının qorxudan ürəyi gəlib. "Yeni Müsavat" erməni mediasına istinadən xəbər verir ki, Artik bölgəsinin Panik kəndi yaxınlığında yaşanan hadisələrlə bağlı Şirak bölgəsinin rəhbəri Karen Saruxyan da danışıb. O bildirib ki, 18 iyulda baş verənlərlə əlaqədar hərbi bazanın komandir müavini Aleksey Palyuxaviç görüşüb. Görüş zamanı bildirilib ki, baş verənlər fors-major xarakterli olub. Rus zabıt komandir heyətinin bununla bağlı hər hansı əmr vermədiyini iddia edib. Həmçinin bildirib ki, bir daha belə hadisə təkrarlanmıyacaq. Saruxyan deyib ki, Palyuxaviç yerli sakinlərdən üzr istəyib və baş verənlərin günahkarlarının cəzalandırılacağını deyib. "Araşdırmalar aparılır və biz nəticəni gözləyirik" - Saruxyan deyib.

Ermənistanda bu hadisə çox sərt reaksiyalar doğurub. Xüsusilə də bundan əvvəl Gümrüdə xidmət edən rus hərbiçisi Permyakovun bir ailəni məhv etməsindən sonra hərbi bazanın mövcudluğu əleyhinə səslənən fikirlər yenə də aktuallaşıb. Mətbuat yazır ki, nəzərdə tutulmuş qaydaları aşan rusiyalı hərbiçilər odlu silahla Ermənistanın istənilən bölgəsinə gedir, hətta istədikləri vaxt atəş açaraq sakinləri qorxuya salırlar. Ermənilər bildirirlər ki, Rusiya hərbiçiləri Ermənistan da özlərini heç evlərindəki kimi də hiss etmirlər. Çünki evdə onlara haradansa silahla gəzmək imkanı verilməzdi.

Ermənistanın müdafiə naziri Davit Tonoyan 102-ci bazanın komandiri ilə görüşə hazırlaşır. Nazirlik sözcüsü Artsrun Ovannisyan deyib ki, ola bilsin görüşdə Rusiyanın Ermənistandakı səfiri Sergey Kopirkin də iştirak etsin.

Ermənistan hökumətinin 19 iyul iclasında insident müzakirə olunub (virtualaz.org). Baş nazir Nikol Paşinyan iclasda çıxış edərək bu insidentə görə Rusiya hərbi bazasında məsuliyyət daşıyanların hamı-

Rusiyadan Ermənistanı qarşı növbəti aşağılayıcı gediş - ermənilər xofda

Paşinyan özündən çıxdı: "Bu, Ermənistanın suverenliyinə qəsdidir"; hərbi ekspert: "Rusiya, faktiki, Ermənistanın üzünə tüpürdü"

sının cəzalandırılmasını tələb edib. "Bəyan etmək istəyirəm ki, bu, sadəcə olaraq, yolverilməz insidentdir. Mən bunu Rusiya-Ermənistan dostluq münasibətlərinə qarşı tənqid və Ermənistanın suverenliyinə qəsd sayıram" - Paşinyan deyib. O bildirib ki, insidentin hansı prosedurla araşdırılmalı olduğu aydınlaşdırılmalıdır. Bu məsələyə Rusiya hərbi bazasına dair müqavilə və Ermənistan qanunvericiliyi çərçivəsində baxılmalıdır. "İstənilən halda Polis insidentlə

bağlı materiallar hazırlayır və sonrakı təhqiqatın effektiv olmasına ümid edirəm" - Paşinyan bildirib.

Qeyd edək ki, insident Paşinyanın Brüsseldə NATO sammitində iştirakının ardınca baş verib. Moskva onun sammitdə iştirakından narazı idi.

Hərbi ekspert Üzeyir Cəfərov "Yeni Müsavat"a dedi ki, faktiki olaraq, Rusiyanın 102-ci bazasının əsgərlərinin Şirak vilayətinin Panik kəndində heç bir xəbərdarlıq etmə-

dən təlimə başlaması sıradan məsələ deyil: "Bu, faktiki olaraq, Ermənistan siyasi-hərbi rəhbərlərinə bir növ xəbərdarlıqdır. Yeni ruslar ermənilərə demək istəyiblər ki, "buranın ağası bizik. İstədiyimiz vaxt istədiyimiz hərəkəti edə bilərik. Geniş anlamda, özünü bir az yığıdırın". Özü də, diqqət etsəniz, bu hadisə baş nazir Nikol Paşinyanın NATO sammitinə səfərindən demək olar ki, dərhal sonra baş verdi. Ola bilsin ki, kimlərsə bu bir qədər qərribə görünə bilər müqayisə baxımından. Amma bu "gözlənilməz təlimlərin" Brüssel səfəri ilə bağlılığı şübhəsizdir. Ümumi qaydaya əsasən isə rusların birbaşa borcu idi ki, onlar yerli icra strukturlarını məlumatlandırmasınlar və keçirəcəkləri təlimlə bağlı müəyyən razılıq alsınlar. Bu isə edilməyib və faktiki, Ermənistanın üzünə bir növ tüpürüldü. İndi ruslar etdikləri qaba hərəkətə görə 2-3 nəfəri cəzalandırmaqla vəziyyətdən çıxmaq istəyirlər. Amma hadi-

sə isiz də ötüşməyə. Bu yekəxanılıq artıq ermənilərdə bir qıçıq yaradıb".

Bununla belə, Ü.Cəfərov hesab etmir ki, baş verənlər Rusiya-Ermənistan arasında 2049-cu ilə kimi bağlanmış müqaviləyə hər hansı ciddi təsir göstərəcək. Amma onun fikrincə, bunlar təsirsiz də ötüşməyəcək: "Baş verənlər şəxsən mənə bir mənəvi rahatlıq gətirir. Çünki əgər ermənilərdə bir balaca ağıl, düşüncə olsaydı, yəqin ki, onlar öz qonşuları ilə daha mehriban, sivil birgə yaşam yolu seçərdilər, nəinki ərazisində yekəxanılığa meyilli qoşun birləşməsi saxlayaraq Permyakov, Avertisyan hadisələri kimi çox narahat hadisələri də yaşamazdılar. Hər halda, düşünürəm ki, Ermənistan siyasi-hərbi rəhbərliyi baş verənləri belə sakitcə həzm edəcək. Bunlara da həyasız və hər şeydə marağ güdən erməni deyirlər".

□ **Cavid TURAN,**
"Yeni Müsavat"

Rusiyanın raket daşıyan təyyarələri Xəzər üzərində-müəmma

Silahlanmaya yeni qəbul edilən bu supersilahın nədən məhz Xəzər üzərində döyüş növbətçiliyinə daxil edildiyi məlum deyil

Rusiyanın hipersəs sürətli "Xəncər" raketləri daşıyan MiQ-31 qırıcıları Xəzər dənizi akvatoriyasının üzərində növbə çəkir. Virtualaz.org xəbər verir ki, bu haqda Rusiya Müdafiə Nazirliyindən "İnterfaks"a bildiriblər.

Məlumatda deyilir ki, "Xəncər" ("Kinjal") kompleksi daşıyan qırıcılar strateji çəkilmə tədbirləri çərçivəsində bu ilin aprel ayında Xəzər dənizi üzərində "planlı növbətçilik" həyata keçirir.

Hipersəs sürətli "Kinjal" raket kompleksi bu ilin mart ayında prezident Vladimir Putin tərəfindən ilk dəfə təqdim edilən supersilahlardan biridir. Bu, "İsgəndər" operativ-taktiki raketinin bazasında yaradılmış və 2 min kilometrədən çox uçuş

məsafəli "hava-yer" tipli raketdir.

Rusiya həmin silahı təyyarədaşıyan gəmi qruplaşmasını sıradan çıxarmaq üçün işləyib hazırlayıb. Eyni zamanda raket yerüstü hədəflərə kifayət qədər uzaq məsafədən zərbə endirməyə də imkan verir və istənilən raketdən müdafiə sistemlərini dəf etmək imkanındadır. Çünki səsdən 10 dəfə iti uçuş və bütün uçuş trayektoriyası boyu manevr edir. Raketin uçuş məsafəsi imkan verir ki,

MiQ-31 qırıcısı rəqibin hava hücumundan müdafiə sistemlərinin fəaliyyət zonasına daxil olmadan "Xəncər" in buraxılışını həyata keçirsin və bazaya geri dönsün.

Rusiya Müdafiə Nazirliyi bundan əvvəl "Xəncər" daşıyan MiQ-31 qırıcılarının Cənub Hərbi Dairəsində döyüş növbətçiliyinə qəbul edildiyini açıqlamışdı. İndi isə dəqiqləşdirilir ki, bu raketləri daşıyan qırıcılar Xəzər dənizi akvatoriyası üzərində döyüş növbətçiliyi çəkir. Lakin silahlanmaya yeni qəbul edilən bu supersilahın nədən məhz Xəzər üzərində döyüş növbətçiliyinə daxil edil-

diyi məlum deyil, çünki bu rayonda Rusiyanın potensial rəqibi olan ABŞ-ın təyyarədaşıyan qruplaşması mövcud deyil.

Agentliyin digər məlumatına görə, "Xəncər" raketlərinin Tu-22M3 uzaq məsafəli strateji bombardmançılarında da tətbiq edilməsi məsələləri işlənilir. Bu bərdə Rusiyanın Hava Kosmik Qüvvələrinin baş komandanının müavini Sergey Dronov "İnterfaks"a bildirib.

"Strateji aviasiyasının heyəti ilə birlikdə iyulun birinci günlüyündə "Xəncər" raketini yerüstü və dəniz hədəflərinin vurulmasına dair praktiki fəaliyyətin sınaqdan keçirildiyi uçuş-taktiki təlimləri olub" - Dronov bildirib. Rusiya Müdafiə Nazirliyi bu təlimlərin görüntülərini də yayıb.

Rusiya Müdafiə Nazirliyi Putinin martın 1-də təqdim etdiyi supersilahlardan daha birini - "Avanqard" raket kompleksini də silahlanmaya qəbul et-

məyə hazırlaşır. Bu, 20 Max sürətlə uçan, ətrafında alov küresini yaradan və idarə edilən, istənilən mövcud və perspektiv raketdən müdafiə sistemini dəf etmək imkanında olan raket kompleksidir. Strateji təyinatlı raket qoşunlarının komandan müavini, general-mayor Sergey Poroskun bu gün keçirdiyi brifinqdə belə deyib. Öz növbəsində Müdafiə Nazirliyindən deyiblər ki, kompleks strateji təyinatlı raket qoşunlarının Orenburq vilayətində yerləşən Dombarovsk birləşməsində istismar olunacaq və artıq hazırlıqlar gedir. Bazada yeni raket kompleksini yerləşdirmək üçün binalar tikilir, köhnə bina-

lar rekonstruksiya olunur, raketin istismarı və döyüş tətbiqi üçün zəruri şərait yaradılır. Nazirlikdən onu da deyiblər ki, "Avanqard" raketinin seriya istehsalı başlayıb.

"Bu qanadlı döyüş bloku qitələrarası məsafədə Max ədədini 20 dəfədən çox keçən sürətlə hərəkət edir. Onun raketdən müdafiə sistemləri tərəfindən tutulması mümkün deyil" - nazirlikdə deyiblər.

Rusiyanın bu yeni supersilahları Qərblə hərbi sahədə strateji tarazlığı birincinin xeyrinə dəyişir və həmin silahlardan sayəsində Rusiya global supergücə çevrilməyi nəzərdə tutur.

ABŞ prezidenti bu ilin əvvəlindən iki əsas düşməni ilə bir araya gəldi. Ötən ay Şimali Koreya lideri ilə görüşən Tramp iyulun 16-da Rusiya prezidenti Putinlə də bir araya gəldi. Bununla da Tramp gözlənilənlərin əksinə, müharibə tərəfdarı olmadığını, hətta ən qatı düşmənlərlə "əl sıxışa" biləcəyini ortaya qoydu.

bağlı mövqeyimiz tam aydındır".

İranda isə ABŞ-ın nüvə anlaşmasından çıxması və sanksiyalarının bərpası ölkə iqtisadiyyatı üçün ağır sınağa çevrilib. Dollar günü-gündən bahalaşır, inflyasiya sürətlə dərinləşir. Hətta vəziyyət o həddə çatıb ki, ölkənin keçmiş prezidenti, "islahatçı" qanadın əsas liderlərindən biri olan Mehəmməd Xatəmi hazırkı

pullar deyil, həm də ABŞ-ın və Trampın üstünlük verdiyi maraqlardır.

Misal üçün, Tramp İranla nüvə anlaşmasını ləğv edərək nüvə fəaliyyətləri ilə yanaşı Tehranın Yaxın Şərqdəki fəaliyyəti, "neftdən əldə etdiyi gəlirləri sülhsevər ərəb və İsrail kimi qonşulara hücum edən Hizbullah və digər terrorçu təşkilatlara yardım etməsi" ilə izah etmişdi. Hət-

si, hərbi, iqtisadi rəqabət var. Bu səbəbdən də mövcud şərtlər davam etdikcə, hər iki tərəfdə ambisiyalı qüvvələrin hakimiyyəti olduqca, bu bölgədə sülh və anlaşmanın olması mümkün görünmür.

ABŞ-ın hazırkı administrasiyası həm özünün, həm də İsrail və ərəb müttəfiqlərinin maraqlarını müdafiə etmək üçün İrana təzyiq göstərməyə çalışır. Çünki Tehran həm özü

Bakıda Azərbaycan-İtaliya biznes forumu keçirilib

İlham Əliyev İtaliya şirkətlərini Azərbaycana daha çox yatırım qoymağa çağırır

İyulun 19-da Bakıda Azərbaycan-İtaliya biznes forumu keçirilib. İtaliyan və azərbaycanlı iş adamlarının iştirak etdiyi forumda Azərbaycan prezidenti İlham Əliyev və Bakıda səfərdə olan İtaliya prezidenti Sercio Mattarella çıxış ediblər. Prezidentlər iş adamlarını iki ölkə arasında siyasi əlaqələrin yüksək səviyyədə olmasından faydalanaraq qarşılıqlı əməkdaşlığı gücləndirməyə, iqtisadi-ticarət əlaqələrini şaxələndirməyə və yatırımları artırmağa çağırıblar.

Azərbaycan prezidenti İlham Əliyev çıxışında İtaliya və Azərbaycanı dost və strateji tərəfdaş ölkələr adlandırıb. Deyib ki, prezident Mattarellanın Bakıya səfəri bu strateji tərəfdaşlıq münasibətlərini təsdiqləyir.

İlham Əliyev bildirib: "Düənən bir sıra məsələlər ətrafında çox açıq, səmimi fikir mübadiləsi aparılmışdır. Biz istəyirik ki, İtaliya-Azərbaycan əlaqələri bundan sonra da uğurla, sürətlə inkişaf etsin. Prezidentin səfəri bu əlaqələrin inkişafına bağlı olan gələcək layihələrdə dəhlizlər, siyasi əlaqələr yüksək səviyyədə olduqda biznes dairələri də bunu darhal görür, dərk edir və öz addımlarını atmağa başlayır."

Azərbaycan prezidenti ötən gün Sumqayıtda İtaliyanın "Mairo Technimont" şirkətinin tikdiyi "SOCAR Polimer" zavodunu iki ölkə arasında biznes əlaqələrinin inkişafının bariz nümunəsi adlandırıb.

"Mən cənab prezident Sercio Mattarellaya dünən dedim ki, bu, İtaliyanın Azərbaycanda müasir texnoloji əsəridir. Əlbəttə, bu zavodun təməlini biz şirkətlər arasında əməkdaşlıq görürük. Biz istəyirik ki, bu əməkdaşlıq gələcəkdə dərinləşsin, genişlənsin, yeni layihələr icra edilsin" - İlham Əliyev bildirib.

Azərbaycan prezidentinin sözlərinə görə, iki ölkə arasında iqtisadi sahədəki gələcək əməkdaşlıq bir neçə istiqamət üzrə getməlidir. Sitat: "Biz İtaliya şirkətlərini Azərbaycana dəvət edirik, həm prezidentlər səviyyəsində, həm hökumət qurumları səviyyəsində. Hesab edirəm ki, bizim sənaye inkişafımızla bağlı olan gələcək layihələrdə İtaliya şirkətləri fəal iştirak edəçəklər. Biz şad olardıq ki, İtaliya şirkətləri Azərbaycana daha böyük həcmdə investisiya qoysunlar. Bunun üçün yaxşı imkanlar var. Azərbaycana 250 milyard dollara yaxın xarici və yerli sərmayə qoyulub. Sərmayə iqlimi çox yaxşıdır və xarici sərmayə qanun çərçivəsində yüksək səviyyədə təmin edilir və qorunur".

İlham Əliyev çıxışında Azərbaycanda xarici investisiyalar üçün yaradılmış əlverişli mühit, ölkə üzərindən keçən beynəlxalq nəqliyyat dəhlizləri, həyata keçirilən iqtisadi islahatlar və infrastrukturun yenilənməsi üçün görülmüş işlər barədə geniş bəhs edib.

İtaliya prezidenti Sercio Mattarella isə çıxışında bildirib ki, iki ölkənin iqtisadiyyatları bir-birini tamamlayır. Onun sözlərinə görə, İtaliya Azərbaycana yalnız ticari mübadilələrdə deyil, karbohidrogen sahəsindən əlavə öz potensialının və iqtisadi sisteminin şaxələndirilməsində və sənaye proqramlarının inkişafında istinad edilən etibarlı bir tərəfdaş ola bilər.

"Şaxələndirmə Azərbaycanın əsas hədəflərindən biridir. Buna dəstək məqsədilə İtaliya fərqli təcrübələrini, texnologiyalarını, bacarıq və qabiliyyətlərini Azərbaycana təqdim edə bilər" - Mattarella deyib.

İtaliya prezidenti bildirib ki, son 10 ildə İtaliyanın müəssisələrinin və İtaliyanın texnologiyalarının Azərbaycanın neft sənayesinə verdiyi töhfə 5 milyard avrodan çoxdur.

"İtaliyanın töhfəsi enerji sahəsindən başqa, digər sahələrdə də ola bilər. Belə ki, İtaliya ətraf mühitin qorunması, yenidən dəyərləndirilməsi, kənd təsərrüfatının inkişafı və emal sənayesinin transformasiyası, infrastruktur, nəqliyyat, logistika, tikinti kimi sahələrdə Azərbaycanın inkişafına töhfə verməyə hazırdır" - Sercio Mattarella deyib.

İtaliya prezidentinin bildirdiyinə görə, forumda İtaliyanın şirkətlərinin geniş tərkibdə iştirakı bizim ölkədə kifayət qədər tanınan kiçik və orta tipli müəssisələrə də diqqət ayraraq əlaqələri daha da strukturlaşdırmaq və genişləndirmək üçün iqtisadiyyatın bütün sahələrində əməkdaşlığın inkişafına nə qədər önəm verildiyini sübut edir.

Sitat: "Mən bir daha kiçik və orta tipli müəssisələrin fəaliyyətini, onların Azərbaycana cəlb olunmasını xüsusi vurğulamaq istəyirəm. Ümid edirəm ki, dünən gün ərzində təşkil edilən görüşlər bu məqsədə müəyyən forma və dəqiqlik verə bildi".

Tramp niyə hər kəslə barışsa da, İranla düşmən olmaq istəyir?

Vaşinqtonun Tehranla düşmənçiliyinin səbəbləri barədə...

Amma qərribə də olsa ABŞ prezidenti Şimali Koreya və Rusiya ilə barışmağa meyilli olsa da, eyni münasibəti İrana qarşı sərgiləmir. ABŞ prezidenti İranla nüvə anlaşmasını ləğv edib, Tehrana qarşı köhnə sanksiyaları bərpa edəcəyini və yenilərinin də əlavə edəcəyini bəyan edib. Hətta Vaşinqton İranla neft və digər sahələrdə ticarət əlaqələri olan ölkələri də sanksiyalarla hədələyib.

Doğrudur, İran rəsmiləri Trampın Nyu-Yorkda səfərdə olan İran prezidenti Həsən Ruhaniyə zəng etdiyini etiraf edirlər. Hətta İran Prezident Administrasiyasının Aparat rəhbəri Mahmud Vaeizi deyib ki, ötən il Nyu-Yorkda olan Ruhaniyə Tramp nə az, nə çox, düz 8 dəfə zəng edib, ancaq bu telefon danışığı baş tutmayıb.

Sitat: "Tramp bildirib ki, iranlılar bir neçə dəfə müzakirə üçün əlaqə yaradıb. Lakin tam əksi olub. Ötən il prezident BMT Baş Assambelayasının iclasında iştirak etmək üçün Nyu Yorka gətirdiyi zaman Tramp prezident Həsən Ruhani ilə görüş üçün 8 dəfə zəng edib. Həqiqət budur, deyilənlər isə fərqlidir. İran şəffaf siyasət yürüdü və ABŞ-la

hökuməti tənqid edib. Keçmiş prezident deyib ki, hazırkı komanda siyasi məsələlərə başı qarışdırıb, buna görə də ölkənin iqtisadi problemlərini görmək istəmir. Xatəmi deyib ki, prezident Həsən Ruhani namizəd olarkən verdiyi vədlərin heç birini yerinə yetirməyib.

Baxmayaraq ki, Rusiya Amerika sanksiyaları ilə boğulan İran neftinə 50 milyard sərmayə qoymağı vəd edib və bu, bir qədər sabitlik ümidləri yaratsa da, ümumilikdə hazırda Tehran ciddi iqtisadi sıxıntıları yaşayır. Tramp isə geri çəkilmək fikrində deyil. ABŞ rəhbərliyi İranın neft satışını minimuma endirmək və ölkəni çökdürmək istəyir.

Maraqlıdır, Trampın İrana qarşı bu qədər qəzəbli olmasının arxasında hansı səbəblər var? Yeri gəlmişkən, bir neçə gün əvvəl Amerika mediası Trampın 1978-ci ildə Tehrandə restoranda çəkilmiş fotolarını yaydı. İddialara görə, həmin vaxt Tehrana səfər edən Tramp orada kazino açmaq üçün danışıqlar aparırmış. Ancaq İslam inqilabı Trampın bu arzusunu üreyində qoyub və bəlkə də çəkdiyi xərcləri batırıb. Ancaq təbii ki, Trampın İrana qəzəbli olmasının səbəbi 40 il əvvəl Tehrandə itirdiyi

ta demişdi ki, İranla yeni anlaşma üzrə danışıqlara hazırıdır, bir şərtlə ki, yeni anlaşmada İranın raket proqramları və Yaxın Şərqdəki fəaliyyətləri məhdudlaşmalıdır. Təbii ki, Tehran bu ehtimalı rədd edir.

Faktiki olaraq İran indi ABŞ-ın özünün Yaxın Şərqdəki maraqları üçün birbaşa təhlükəyə çevrilib. İranın hazırda Livan, Fələstin (Həmas, İslami Cihad kimi qruplar vasitəsilə - K.R.), İraq, Yəmən, Suriya kimi dövlətlər üzərində ciddi siyasi-ideoloji və hərbi təsiri var. Və bu ölkələrin hər birində İran ABŞ və ya onun müttəfiqləri ilə faktiki olaraq savaşıyır. Doğrudur, bu nəticə heç də asan əldə edilməyib. İran illərdir ki, Yaxın Şərqdə anti-Amerika və anti-İsrail cəbhəsinin formalaşması və güclənməsi üçün pul xərcləyir, ideoloji və hərbi iş aparır. Ancaq istənilən halda indi müəyyən bir nəticə var və bu nəticə ABŞ-ı, onun bölgə müttəfiqlərini və ən əsası İsraili narahat edir. Bu səbəbdən də məsələyə sadələşdirilməyi, hər şeyin İranın nüvə fəaliyyətləri üzərində olduğunu demək olmaz. Orta-

da daha dərin, ideoloji, siya-

zəmləndirilməyi, hərbi, iqtisadi rəqabət var. Bu səbəbdən də mövcud şərtlər davam etdikcə, hər iki tərəfdə ambisiyalı qüvvələrin hakimiyyəti olduqca, bu bölgədə sülh və anlaşmanın olması mümkün görünmür. ABŞ-ın hazırkı administrasiyası həm özünün, həm də İsrail və ərəb müttəfiqlərinin maraqlarını müdafiə etmək üçün İrana təzyiq göstərməyə çalışır. Çünki Tehran həm özü

□ **Kenan RÖVŞƏNOĞLU,**
"Yeni Müsavat"

Avropa Şurasının İsgəncələr Əleyhinə Komitəsi Azərbaycana 2004, 2012, 2013, 2015, 2016 və 2017-ci illərdə altı səfərinin nəticələri əsasında Azərbaycan hökumətinin də cavabları daxil olmaqla hesabatını açıqlayıb. Bununla komitənin Azərbaycana səfərləri ilə bağlı bütün hesabatları ictimaiyyət üçün açıqlanmış olur.

İsgəncələr Əleyhinə Komitə hesabatı açıqladı - Bakıdan reaksiya

Əliməmməd Nuriyev: "Azərbaycanda xeyli sayda köhnə, müasir standartlara cavab verməyən cəzaçəkmə müəssisələri olsa da..."

Hesabatda qeyd olunub ki, Azərbaycanda cəzasızlıq və pis rəftarla bağlı iddiaların düzgün araşdırılmaması, eləcə də saxlanan məhbusların vəkilə və həkimlə təmin olunması, saxlanma haqda məlumat verməsi və informasiya almaq hüququ da daxil olmaqla, hüquqi qərantiyaların təmin edilməməsi kimi ciddi problemlər qalmaqdadır.

Hesabatda həbsxanalar-dakı vəziyyətlə bağlı da məlumat açıqlanıb. Bildirilib ki, qanunvericilikdə islahatlara və köhnə həbsxanaların yenilənməsi və yeni həbsxanaların yaradılması səylərinə baxmayaraq, həbsxanaların həddindən artıq doluluğu, pis maddi şərait, qeyri-adekvat tibbi xidmət tədbirlərinin olmaması (*xüsusən ömürlük həbsə məhkum edilənlər üçün*) və yetərsiz və əmək haqqı aşağı olan həbsxana heyəti problemi var. Bu problemlər korrupsiyaya qarşı mübarizəni və məhbuslar arasında zorakılığı artırır.

Açıqlanmış hesabatda həmçinin Azərbaycanda psixiatriya klinikalarında və sosial yardım evlərində ağır durum qeyd edilib. Burada yoxsul yaşayış şəraiti, həmçinin xəstələr arasında (*xüsusilə Gəncə Psixiatriya Klinikası*) zorakılıqlar və məcburi gətirilən xəstələr üçün effektiv hüquqi təminatların olmaması vurğulanıb.

"Yeni Müsavat" a danışan Əfv Komissiyasının üzvü Əliməmməd Nuriyev bildirib ki, vəziyyət 2000-ci ilin əvvəlləri ilə müqayisədə xeyli dərəcədə yaxşılaşıb: "Əlbəttə ki, müəyyən sıxlıqlar var. Lakin son olaraq həm əfvə bağlı sərəncamlar, həm də Cinayət Mə-

çəlləsinə edilmiş son dəyişikliklər xeyli sayda məhkumun cəzaçəkmə müəssisələrindən azadlığa çıxmasına səbəb oldu. Eyni zamanda vaxtından əvvəl cəzadan şərti olaraq azad etmə institutunun da tətbiqi prosesinin təkmilləşdirilməsinin genişlənməsi nəticəsində çoxsaylı məhbuslar azadlığa çıxdılar. Bu, həm də sıxlığın azalmasına səbəb oldu. Ancaq Azərbaycanda cəzaçəkmə müəssisələrinin böyük əksəriyyəti ötən əsrin ortalarında tikilmiş müəssisələrdir. Həmin müəssisələr müasir standartlara cavab verməyə bilər. Ancaq yeni tikilmiş cəzaçəkmə müəssisələri məhz müasir standartlara uyğundur. Orada bütün normalara da əməl olunub. Köhnə cəzaçəkmə müəssisələri tam yenilənməlidir. Artıq bu istiqamətdə işlər görülür, cəzaçəkmə müəssisələri tikilir. Bu müəssisələrdə müasir təminat tam olaraq həyata keçirilir. Köhnə cəzaçək-

mə müəssisələrində müasir isitmə və soyutma sistemi yoxdur. Yalnız indi həm Ədliyyə Nazirliyinin, həm də Penitensiar Xidmətin ciddi fəaliyyəti nəticəsində bütün cəzaçəkmə müəssisələri sərincəşlə təmin edilib. Bəzilərində isə kondisioner sistemi də var. Səhiyyə xidmətlərinin də səviyyəsi yüksəlib. Deyim ki, əvvəllər məhkumların vərəmə tutulması, ölüm halları indikindən bəlkə də 100 dəfə çox olurdu. Yeməyin keyfiyyəti ilə bağlı xeyli irəliləyişlər var. Bütün bunlar göstərilən xidmət keyfiyyətinin yüksəlməsindən asılıdır. Ancaq bununla yanaşı, cəzaçəkmə müəssisələrində çatışmazlıqlar da var. İşgəncə ilə bağlı bizə məlumat daxil olan kimi bu istiqamətdə araşdırmaya başlayırıq. Təsdiqini tapanlar olur ki, bununla bağlı müvafiq tədbirlər görülüb. Lakin belə də hal olur ki, bir çoxları ya şikayətlərini geri götürürlər, ya da işgəncə halının olmadığı aşkara çıxır.

Ayrı-ayrı şəxslər cəzaçəkmə müəssisəsində özlərinə xüsusi şərait yaratmaları üçün belə məlumatlar da verirlər. Lakin problem var. Bunu cənab ədliyyə naziri də çıxışlarında qeyd edir. Sosial iş, psixoloji yardımla bağlı da çatışmazlıqlar var. Ancaq onlar əgər 2004-cü ildən cəzaçəkmə müəssisələrində monitorinq aparırlarsa, irəliləyişləri də görməli idilər".

Ə. Nuriyev bildirib ki, bu cür hesabatlarda siyasi məqsədlərin də olduğunu vurğulayıb: "Çox qəribədir müəssisələrdəki qiymətləndirməyə də təsir göstərir. Elə yer var ki, oradakı həbsxanalarda çox sərt, standartlara uyğun olmayan şərait var. Ancaq həmin həbsxanalar çox zaman yüksək qiymətləndirilir. Xüsusilə də Ermənistandakı həbsxanaların monitorinqi zamanı bu cür nəticələri görmək mümkündür. Azərbaycanda bu qədər işlər görülməyinə baxmayaraq, siyasi prizmadan yanaşı, başqa cür qiymət verirlər. Problem var, ancaq bunun həlli istiqamətində işlər aparılır. Bütün problemlərin həlli üçün zaman lazımdır ki, cəzaçəkmə müəssisələri tikilib başa çatdırılsın. Dünyanın heç bir yerində cəzaçəkmə müəssisələri tikilmir. Azərbaycanda isə bu istiqamətdə pozitiv addımlar atılır. Sadəcə olaraq, bunu görmək lazımdır. Biz başa düşürük ki, istənilən şəxs adekvat şəraitdə saxlanmalıdır. Ancaq bunun üçün də zaman lazımdır. Avropa ölkələrinin bir çoxunda olmuşam və orada da bəzi cəzaçəkmə müəssisələrində problemlərin olduğunu görmüşəm. Əsas məsələ odur ki, bununla bağlı siyasi iradə var. Bizim cəzaçəkmə müəssisələri öz strukturu baxımdan Şərqi Avropa ölkələrinin bir çoxundan irəlidedir. Eyni zamanda MDB ölkələri arasında da Azərbaycan bu sahədə irəlidedir. Bir çox ölkələrin nümayəndələri Azərbaycana gəlib, cəzaçəkmə müəssisələrində vərəmə qarşı təcrübəsini öyrənirlər. Bütün bunlar çox şeyi ortaya qoyur".

□ Əli RAİS,
"Yeni Müsavat"

Lümpen hara, şampan hara, özü də tuneldə...

Xalid KAZIMLI

Tuneldə yolu kəsib şampan partladanların, el dilində desək, lotuluq edənlərin cəzalandırılmasına dair xəbərin sonunda bir incə cümlə vardı. Qeyd olunurdu ki, hadisədə iştirak edənlər, əvvəl deyildiyi kimi, məmur övladı deyillər.

Əslində ictimai qaydanı pozan, yolkəsənlik edərək cinayətə bərabər (yolun kəsilməsi nəticəsində ambulansda xəstə ölə bilərdi, yanğınsöndürənlər hadisə yerinə çata bilməzdi və s.) əməl törədən şəxslərin zümrə mənsubluğu önəm daşmır.

Məhz buna vurğu salınması hakimiyyət orqanlarının bənzər xəbərlərdən narahat olmasının göstəricisidir.

Bundan əvvəl eyni cür hadisələri məhz məmur övladları törədiblər və bu xəbərlər mediada və ictimaiyyət arasında böyük rezonans doğurub. Bu, hakimiyyətin reputasiyasına zərbə vurduğu, iqtidar komandasına qarşı tənqidi rəyləri kövrüklədiyi üçün ölkəni idarə edənlər neçə müddətdir ki, belə məsələlərdə həssasdırlar.

Bu həssaslıq təkə uyğun xəbərlərdə düzəlişlər etmək, qəbahətə yol vermiş şəxslərin məmur övladı olmadığını sübut etməklə məhdudlaşmır, əgər hadisədə adı keçənlər gerçəkdən də hansısa dövlət strukturunda mühüm vəzifə tutan adamın oğludursa, harın züryətlə yanaşı onu qudurdan ata da cəzalandırılır. Son illərdə ən azı 5-6 bu cür hadisə olub.

Bu baxımdan tuneldə yol kəsib əyləncə büsəti təşkil edənlərin cəzalandırılmasına dair xəbərdə "lotular"ın məmur övladı olmamasına vurğu salınmasının səbəbi budur.

Ancaq bunun ictimaiyyətə heç bir dəxli yoxdur ki, onun yolunu kəsənlər harın məmur övladlarıdır, yoxsa harın məşin alverçiləri.

Harınlıq, qudurğanlıq, xalqa yuxarıdan aşağı baxmaq elə bir qəbih hərəkətdir ki, bunu edənlərin hansı zümrədən olması heç kəsə bəraət qazandıra bilməz.

Hətta cibində 3-5 manat pulu, ortabax avtomobili olan şəxslərin belə bir işə qol qoyması daha mənfur hərəkətdir. Adam fikirləşir ki, bu, hələ arıq canıyla bu cür qudurğandırsa, bunun milyonu, yüksək vəzifəli valideyni, məsuliyyətdən yayınmaq üçün hərtərəfli imkanı olsa, görün, nələr edərdi.

Həmin şəxslər barəsində yayılan informasiyada göstərilir ki, 12 nəfər saxlanılıb, 5-i məhkəmə qarşısına çıxarılıb, 20 gün müddətinə inzibati qaydada həbs olunublar, sürücülük hüquqları da 1 il müddətinə məhdudlaşdırılıb.

Onlara daha ağır cəza tələb edənlər də var, ancaq yəqin ki, onların aldıqları cəza tutduqları əməlin tam qarşılığıdır. Hər halda tuneldə şampan partlatmağa görə onlara bir neçə illik həbs cəzası kəsib içəri atmaq ağır iş olardı.

Üstəlik, onlar 1 il avtomobil sürə bilməyəcəklər. Bax, ən ağır cəza budur. 1 ildən sonra yenidən avtomobil sükanı arxasında oturmağa isə daha ağıllı, təmkinli olacaqlar, "bomba oğlan" olduqlarını sübut etməyə qalxıya olmayacaqlar.

Təcrübə göstərir ki, inzibati qayda pozuntusuna yol verən şəxslərə qarşı ən effektiv üsul onu maliyyə sanksiyasına məruz qoymaqdır. Bir il işləyib topladığı pul-paranı bir neçə dəqiqədə itirən adam yüzdə doxsan halda bir daha o pozuntuya yol verməyəcək.

Elə tuneldə yol kəsənlər də 1 ildən sonra yenidən hansısa toy karvanına qatılıbsalar, daha zər yağışı yağdırmayacaqlar. Çünki birinci "zər yağışı" onların ovcundan zərə bərabər şeylər çıxardı, dincəldilər.

Belə hərəkətlərlə lovğalanmaq, təşəxxüs satmaq, qürrelənmək içiboş adamlara xas hərəkətdir. Onların bu cür hərəkətlərdən başqa özlərini cəmiyyətə təqdim edə biləcəyi hansısa qabiliyyət və istedadları yoxdur. Ona görə də onlar ictimai yerlərdə maşın oynatmaq, pul cırmaq, ədəbzlilik kimi hərəkətlər ətrafdakıların diqqətini cəlb etmək, özlərinin sıradan biri olmadığını göstərmək istəyirlər.

İstənilən bu cür hərəkət ictimaiyyətə xoş gəlmir, hətta əksinə, ikrah və təkpi doğurur. Demək, özünü xalqa "bomba oğlan" kimi göstərmək istəyənlər onsuz da məqsədlərinə çatmırlar. Onlar bunu sonradan anlaşırlar. Tərs kimi, hər dəfə ortaya daha bir anlamaz qrup çıxır və yaşlarından irəli gələn nadanlığa boyun əyirlər.

Belələrinin məmur övladı çıxması məsələni ona görə tündləşdirir ki, bu cür edən kasıblar bütün hallarda cəzalandırılırlar, varlılar isə bir çox hallarda (media xəbər tutmayıbsa) məsuliyyətdən yayına bilirlər.

P.S. Lümpen sözünün mənası: "Öz cəmiyyətinin mədəniyyətinə zidd olan, hərəkət və davranışları ilə sevilməyən; özünü mənsub olduğu sinifin insanlarından üstün göstərməyə çalışın, əksəriyyəti kasıb təbəqədən olan insanlar".

Möcüzə soba

Zamin Hacı
zaminhaci@gmail.com

"Sürüşüb alınmdan tanrının əli
daha sən də
sən də ağladammazsan mən
mən zalım adamam, kamança".

(Vaqif Bayatlı Odər)

Bir azərbaycanlı fokus göstərən var idi, kobra ilanına zurna çalıb oynadırmış. İndi deyir kobra bunu dişləyibdir, götürüb qaçblar xaricdə hansısa xəstəxanaya. Axı sənin nəyinə lazımdır ilan oynatmaq? Niyə başını aşağı salıb bütün camaat kimi yaşamırsan? Nə üçün siyasətə qarışırsan? İlanın ağına da, qarasına da lənət.

Eyni zamanda baxırsan dünyada ilan oynadanlar, aslan minənlər, nə bilim, kərtəkəyə qanad qoyanlar çoxdur, lakin bu sahədə fəlakət də biz yazıqların başına gəlir. Təzəlikcə bir arvad rəhmətə getdi, bunun özü SSRİ-də çox məşhur olmuşdu, çünki Bakıdakı evində diri aslan saxlayırmış. Həmin aslanı "İtalyanların Rusiyada maceraları" kinosuna baxanlar yaxşı xatırlayar, adı da Kinq idi (Yeni kral. Bizdə aslanın başqa adı ola bilməzdi, əlbəttə, biz şahsevən millətlik, hətta bu adda çoxlu kəndimiz, tayfamız-zadımız vardır. Deyilənə görə, bu tayfanın adı Şah İsmayılın vaxtından qalıbdır). Ancaq sonra həmin aslan kino çəkənlərə hücum eləmişdi, milis də vurub öldürmüşdü. Milis o vaxtın polisinin adıydı. Lakin arvad və ailəsi təzə aslan alıb adını Kinq 2 qoymuşdu. Bir gün isə bu aslan da evdəkilərə hücum edib, yanılmırsa, iki uşağı parçalamış, arvadı da pis yaralamışdı.

Sözümün canı odur ki, bizə heyvan saxlamaq, heyvan oynatmaq düşür. Ən populyar sözlərdən biri "it yiyəsini tanımır" olan ərazidə heyvansevərlik çətin məsələdir.

Ancaq bizim botanik-flora işlərimiz də qaydasında deyil. Qarpızın qiyməti göynən gedir, səbəbi isə budur: həmişə qarpız ekilən sahələrdə hökumətin məcburi göstərişi ilə pambıq ekilib. İndi nə düzəməli pambıq var, nə qarpız. Prinsipcə, bizim qol qoyduğumuz bir çox işlər dünyada bu cür getməkdədir. Məsələn, qabaqlar hamı kosmosun araşdırılmasına elmi maraq göstərirdi. Lakin 3-4 il qabaq biz "Azərkosmos" idarəsi qayıb Fransız Qvianası adlı geydirmə Güney Amerika dövlətinin ərazisindəki kosmodromdan Amerikadan 300 milyon dollara aldığımız "Azərsat" peykini göyə fırladandan bəri orada işlər əlləm-qəlləmdir. Gah xiyara oxşayan asteroid görünür, gah sərsəmin biri maşınını kosmosa uçurdu, Marsda hörümçək şəkli tapırlar, Yupiterdən YAP üzvünün partibletini çıxır və sairə. Ona görə müdrik atalarımız vaxtilə demişdilər ki, Allah dəvəyə qanad versə, uçmamış dam-daş qoymazdı.

Ağcabədədə bir kəndli isə daha uzaqqörən çıxıbdır. Yerli su-kanal idarəsinin su borularını doğruyub öz şəxsi təsərrüfatına aparıbdır. Vaxt yetişəndə biz hamımız boş qalmış neft-qaz borularını daşımağa çalışacağıq. Çünki bizə də neftdən nəse qalmalıdır. O mənada, tuneli bağlayıb orada toy ələyən cavanları polisins cidd-cəhdlə axtarıb tapması, üstəlik həbs cəzası kəsməsi başa düşülmür. Guya o tunel və yollar nə işə yarayırdı? Romaya aparın müqəddəs yol, sonunda işıq görünən tunel deyildi ki. Yeyinti ilə tikilmiş tuneldə hətta yaxşı olar masa qoyub toyun yeyib-icməyini də verəsen, adına uyğun olsun. İndi isə cavanları cəzalandırırlar. Bizdə müsbət təşəbbüslər həmişə yuxarılardan boğulmuşdur.

Ancaq özləri istəyəndə dövlət büdcəsi hesabına, xalqın pulu ilə tikilən olimpiya komplekslərini kimlərəse icarəyə verirlər. Bu da bizim bazar iqtisadiyyatının dünyadakı bazar modelindən gülməli fərqlərindən biridir. Onlarda bazarı biznesmenlər yaradıb dövlətə pul verir, bizdə dövlət "biznesmenə" (oxu: məmura) pul ayırıb əvəzində qarpız tumu, qoz qabığı əldə edir.

Elə bu yaxında o biznesmenlərdən birinə - "Çudo Peçka" şirniyyat məhsulları şəbəkəsinin şefi Çingiz müəllimə məhkəmədə prokuror haradasa 10-15 il həbs cəzası oxudu. Buyur. Əsl "çudo peçka", möcüzə soba budur ey. Ölkədə guya bazar iqtisadiyyatıdır, ancaq bir dəne rəsmi milyonçu cəhənnəmə, heç adı tanınan iş adamı da yoxdur. Azca pullanan kimi adamı sobada qızardıb yeyirlər.

Yeni beynəlxalq qalmaqal yaşanır. Almaniya yığmasının iki türk futbolçusu - Mesut Özil və İlkay Gündoğan vətəndaşı olduqları ölkədə ağlasığmaz təzyiqlərə məruz qalmaqdadırlar. Almaniya yığmasının fanatları bu iki dünyaca ünlü türk futbolçunun ünvanına çəşidli və ağlasığmaz təhqirlər yönləndirməkdədirlər.

Məsələnin maraqlı tərəfi yalnız alman fanatların davranışları ilə məhdudlaşmır. Belə ki, işin içində Almaniya dövlətinə təmsil edən rəsmi şəxslər də var. Almaniyanın prezidenti, Bundestaqın deputatlarından və hökumətin üzvü olan nazirlərdən bəziləri, eləcə də ölkə yığmasının türk oyunçularını bu təzyiq və qaralama kampaniyasından qorumağa, onlara dəstək olmağa borclu olan Almaniya Futbol Federasiyasının rəhbərliyi də bu rəzaletin içərisində yer almaqdadırlar.

Əslində təəccüblü deyil. Çünki Almaniya rəsmiləri və federasiya təmsilçiləri türk futbolçulara qarşı rəzaletin əsas müəllifləridir. Bu rəzil kampaniyanın əsasını da elə onlar qoyublar, təhqir və təzyiqlər ilk olaraq onların açıqlamaları ilə başlayıb.

Təbii ki, sual ortaya çıxır: Nədir, bu iki ünlü türk futbolçunun günahı..?

Rəzalet kampaniyasının müəlliflərinin son açıqlamalarına diqqət yetirdikdə bu sualla bağlı bəzi məqamlar aydınlaşır. Sən demə, rəzaletin müəllifləri bu iki türk futbolçunun bir müddət öncə Londona səfər edən Türkiyə prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğanla görüşmələrini unutmayıblar. Və bu görüşü futbolçulara bağışlamaq niyyətləri yoxdur. Yeni bir belə hay-küyün, təhqirlərin, təzyiqlərin və qaralama kampaniyasının səbəbləri, sadəcə, prezidentlə bir görüşə bağlıdır...

Ancaq bütün bunların məntiqini anlamaq mümkün deyil. Çünki türk futbolçuların görüşüdüğü şəxs Türk xalqının mütləq səs çoxluğu ilə özünə prezident seçdiyi dünyada saygın bir siyasi liderdir. Yeni milliyətçə türk olan futbolçular, öz valideynlərinin ölkəsinin milliyətçə türk olan prezidenti ilə görüşmə bilməzlərmi? Bunun harası qəbahətdir ki...

Türkiyə prezidenti ilə bu gün digər dünya ölkələrinin prezidentləri, hökumət rəhbərləri, rəsmi şəxsləri də görüşürlər. Elə Almaniya kansleri Angela Merkel də Türkiyə prezidenti ilə görüşür, tez-tez telefonla danışır. Deməli, onunla görüşülməsində bir qəbahətin axtarılması tamamilə yersizdir.

Bəs onda problem nədir? Bu hay-küy haradan qaynaqlanır? Burada məkrli niyyətdən şübhələnməyə ehtiyac varmı?

Deyəsən, var. Çünki türk futbolçuları ittiham edən Almaniya rəsmiləri bu hay-küyün içərisinə "demokratiya ağlaşması" da qatırlar. Halbuki prezident Ərdoğanın lideri olduğu Türkiyənin Almaniya'dan daha az demokratik dövlət olduğunu hansı arqumentlərlə əsaslandırmağa çalışdıqları da qaranlıqdır.

Ola bilsin ki, Türkiyənin PKK terror təşkilatı ilə qətiyyətli mübarizə aparması Almaniya

Qərbin "barıt qoxuyan ixrac demokratiyası" və ya xaos ssenarisı..

Türk futbolçularına həqarətdən start götürən qorxunc proses; Qərbin "ixrac etdiyi demokratiya" qısa zaman içərisində bombaya çevrilib partlayır; **nəticə:** demokratiyaya, azad nəfəs almağa möhtac olan günahsız insanlar - uşaqlar, qadınlar və qocalar həyatlarını itirirlər...

yanın rəsmi dairələrinin xoşuna gəlmir. Çünki Türkiyədə on minlərlə günahsız insanı qətlə yetirmiş, dinc sakinlərin - uşaqların, qadınların, qocaların daha çox toplaşdığı məkanları bomba qoyub, partladan PKK-nın simvollarının Bundestaqa gətirilib, terrorçuların dəstəklənməsi Almaniya demokratiya sayılır.

Ola bilsin ki, Türkiyədə ölkə vətəndaşlarına qarşı ayrı-seçkilinin olmaması, hər kəsin konstitusiyaya qarşısında bərabər olması kimi önəmli hüquq dəyərlərə riayət edilməsi də Almaniya rəsmilərinin xoşuna gəlmir. Çünki deyəsən, Almaniya türklərin və digər müsəlman xalqların təmsilçilərinin evlərinə yandırıcı maddələr atılaraq, yandırılması ənənəsi daha normal "dəyər" sayılır.

Ola bilsin ki, Türkiyədə kütləvi etiraz aksiyaları zamanı polis zorakılığı əvəzinə nümayişçilərin üzərinə Tomalarla su fişqırdılması da Almaniya rəsmilərinin məmnun etmir. Çünki Almaniya kütləvi etiraz aksiyaları zamanı nümayişçilərin üzərinə atılan polislərin şığıyaraq, insanları əzməsi, aksiyacıların üzərinə xüsusi təlim görmüş köpəklərin qışqırılması daha demokratik yöntem sayılır.

Bax, bütün bunlara görə, sən demə, Almaniya örnək bir

demokratik ölkəmiş... Türkiyə isə antidemokratikmiş və onun prezidenti ilə hətta Almaniya vətəndaşı olan türklər belə görüşə bilməzlərmiş...

Ümumiyyətlə, bu qərblilərin demokratiya anlayışları bəzən çox çəşidli olur. Çünki bu demokratiya anlayışı millətlərə və xalqlara görə ciddi şəkildə dəyişir.

Məsələn, Avropa ölkələrinə demokratik dəyərlər fransızlar, almanlar, ingilislər, belçikalılar, hollandlar və s. yerli xalqların nümayəndələri üçün tam keyfiyyətlə tətbiq olunur. Ancaq Avropa ölkələrinə pənən aparmış mühacirlər - türklər, ərəblər, afrikalılar və s. üçün demokratik dəyərlərdən faydalanma imkanları məhdudlaşdırılır.

Halbuki Qərb dövlətləri bütün dünyaya bol-bol demokratiya ixracı vəd edirlər. Düzdür, bu dövlətlər öz vədlərinə "sadiq" qalırlar və Şərq ölkələrinə demokratiya "ixrac" edirlər.

Amma Qərb dövlətləri "demokratiyanı ixrac edəndə", deyəsən, dozasını düzgün ayarlamırlar. Belə ki, onların "ixrac etdikləri demokratiya" qısa zaman içərisində bombaya çevrilib, partlayır. Nəticədə də demokratiyaya, azad nəfəs almağa möhtac olan günahsız insanlar - uşaqlar, qadınlar və qocalar həyatlarını itirirlər. Qər-

bin "demokratiya ixrac etdiyi" Yaxın Şərq ölkələrində, xüsusilə də İraqda və Suriyada hökm sürən xaosun timsalında buna əmin olmaq mümkündür.

Ümumiyyətlə, Qərb demokratiyasının hansı materialdan hazırlandığı da müəmmal məsələdir. Onların "ixrac" etdikləri demokratiyanın niyə sonradan partlayıcı maddəyə çevrildiyi qətiyyətlə anlaşılmır. Bəlkə "ixrac demokratiyası" bəzən istehsal olunur? Bəs özlərindəki demokratiya niyə ixrac etdikləri qədər təhlükəli deyil və yalnız insanların rifahına xidmət edir?

Ola bilsin ki, özlərindəki "demokratiyanın bərti"na su da əlavə edirlər. Ona görə də partlayıcı effekti vermir. Ancaq "ixrac" etdikləri "demokratiyanın bərti" isti Şərq ölkələrində tez quruyur və partlayıb, onminlərlə insanın həyatını yarımçıq qoyur.

Belə anlaşılır ki, Qərbin "bərıt qoxuyan demokratiya"sından - xaos ssenarisindən ehtiyat etmək lazımdır. Əslində, ümumiyyətlə, artıq onların "ixrac demokratiyası"nın "id-xal"ından imtina edilməsi zərurətə çevrilib və razılıqsız "ixrac"dan qorunmağın bir yolunun tapılmasına da ehtiyac yaranıb.

Elçin XALİDBƏYLİ,
Musavat.com

Bu gün Azərbaycan prezidenti İlham Əliyev Fransaya rəsmi səfərə gedir. Ölkə başçısının prezident Emmanuel Makronla təkbətək və geniş tərkibdə görüşü olacaq. Bu payız isə Makronun Azərbaycana və Ermənistanla səfərləri planlaşdırılır.

dan sonra Avropa ölkələri özlerini daha təhlükəsiz hissəlmir". "Yeni Müsavat"ın məlumatına görə, bu barədə 1 in.am saytına açıqlamasında erməni politoloq Anuş Sedrəryan son vaxtlar Bakı-Paris əlaqələrinin sıxlaşmasının səbəblərindən danışarkən deyib və ardınca Azərbaycan prezidentinin az

maqdır". Digər erməni politoloq Kayts Minsyan Fransanın bu yaxınlarda Azərbaycana satdığı peyki xatırladaraq deyib ki, Bakı bu peyk vasitəsilə sərhəddə baş verənləri müşahidə edə bilər: "Bu, silahdır, ya yox? Fransızlar üçün yox, Azərbaycan üçün isə silahdır

li anlaşılmaya nail oldu, ölkəmizin qitə üçün energetik və geosiyasi dəyəri bir daha, xüsusi vurğulandı.

"Azərbaycan aparıcı dünya mərkəzləri - ABŞ, Avropa Birliyi, Rusiya, Türkiyə və İran arasında "qırmızı xətti" keçmədən çox məhərdə manevr edə bilər". "Yeni Müsavat"ın məluma-

Prezident İlham Əliyev bu gün Fransaya rəsmi səfərə gedir

YAP-çı deputat: "Qarabağ danışıqları prosesində Fransanın daha fəal rol oynaması təbii ki, diqqət mərkəzində saxlanılacaq"

Prezident İlham Əliyev iyulun 20-də Fransaya rəsmi səfər edəcək. Fransanın Azərbaycandakı səfiri Aureliya Buzez deyib ki, səfər çərçivəsində Azərbaycan prezidenti İlham Əliyev və Fransa prezidenti Emmanuel Makron arasında ilk rəsmi görüş olacaq. Səfir bildirib ki, bu görüş iki ölkə arasında tərəfdaşlığın mükəmməliyini, ikitərəfli siyasi münasibətlərin gücünü nümayiş etdirməyə, o cümlədən Fransanın Minsk Qrupunda fəallığını bir daha təsdiqləməyə imkan verəcək.

Qeyd edək ki, Fransa Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin tənzimlənməsi üçün sülh danışıqlarında vasitəçilik missiyasına həyata keçirən ATƏT-in Minsk Qrupunun üç həmsədrindən biridir, həmçinin Avropa İttifaqında mühüm dövlətlərdəndir. Bu dövlətə Heydər Əliyev Azərbaycan prezidentinin rəsmi səfərinin ölkəmiz üçün ciddi əhəmiyyəti var.

Bu barədə danışan **deputat Elman Nəsirov** qeyd etdi ki, Fransa ilə əlaqələrin böyük əhəmiyyət daşıdığını hələ mərhum prezident Heydər Əliyev bir sıra addımları ilə ortaya qoymuşdu. İndi bu ənənəni prezident İlham Əliyev davam etdirir: "Azərbaycan-Fransa münasibətləri kifayət qədər inkişaf etmiş münasibətlərdir. Bu münasibətlərin formalaşmasında ulu öndər Heydər Əliyevin müstəsna xidmətləri olub. Heydər Əliyev 1993-cü ilin oktyabr ayında prezident seçildikdən sonra ilk rəsmi səfəri 1993-cü ilin dekabrında məhz Fransaya olmuşdu. Ulu öndər çox strateji bir addım atmışdı. Çünki o zaman Fransanın iki nəhəng enerji şirkətinin Azərbaycan neftinin istismarına nail olunmuşdu. Fransa Azərbaycana investisiya qoymuşdu. Yeni hələ ulu öndər Heydər Əliyev Fransanın Azərbaycan üçün necə əhəmiyyətli dövlət olduğunu gözəl bildirdi. Cənab İlham Əliyev də Heydər Əliyevin müəyyən etdiyi kursu çox sürətlə dəyişən dünyamızın geosiyasi reallıqlarına adekvat olaraq davam etdirir. Beləliklə də bu gün Azərbaycan-Fransa münasibətləri bir çox istiqamətlər üzrə-həm siyasi dialoq, həm iqtisadi, ticarət, həm humanitar sahələrdə kifayət qədər inkişaf edir. Azərbaycanda Fransa universiteti fəaliyyət göstərir. Təbii ki, Fransa ilə münasibətlərimizdə ən mühüm amil Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin tənzimlənməsi prosesində Fransanın Minsk Qrupunun həmsədri olmasıdır. Cənab prezidentin Fransaya səfəri ilk növbədə münaqişənin tənzimlənməsi prosesində Fransanın yeni rəhbərliyinin daha çevik, daha məhsuldar siyasət həyata keçirməsinə nail olmaqdır. Danışıqlar prosesində Fransanın daha fəal rol oynaması təbii ki, hər halda, diqqət mərkəzində saxlanılacaq".

Deputat bildirdi ki, Azərbaycanın beynəlxalq sülhə və təhlükəsizliyə çox böyük dəstək verdiyindən Fransa çox gözəl fərqindədir. Bu nöqtəyi-nəzərdən Azərbaycan-Fransa danışıqlarında heç şübhəsiz ki, regional, qlobal təhlükəsizlik məsələləri, xüsusilə də enerji təhlükəsizliyi məsələləri diqqət mərkəzində olacaq: "Fransa dərk edir ki, Azərbaycan Avropanın enerji təhlükəsizliyinin təminatında çox mühüm rol oynayır. Azərbaycan bu gün Avropa üçün yeni alternativ mənbəyidir. Bu nöqtəyi-nəzərdən Cənub Qaz Dəhlizi layihəsinin xüsusi vurğulanması istərdim. Artıq bu layihənin üç komponenti üzrə işlər yekunlaşıb. Yeganə qalan TAP-dır ki, onun da reallaşması istiqamətində çox ciddi işlər gedir. Hesab edirəm ki, İlham Əliyev-Emmanuel Makron danışıqlarında bu məsələlər də xüsusi diqqət mərkəzində olacaq.

Eyni zamanda hesab edirəm ki, humanitar sahədə, təhsil sahəsində əməkdaşlıq məsələləri də müzakirə mövzusu olacaq. Bir sözlə, düşünürəm ki, Fransa ilə danışıqlar üçün kifayət qədər mövzular var. İndidən söyləmək mümkündür ki, Azərbaycan prezidentinin Fransaya səfəri kifayət qədər böyük əhəmiyyət kəsb edən səfər olacaq".

□ **Etiyar SEYİDAĞA,**
"Yeni Müsavat"

Bakının "Paris gedişi", 2-ci İsveçrə olmaq fursəti - mühüm gəlişmə

İlham Əliyevin Fransa səfəri Ermənistanda təlaş yaratdı; Tramp Fransanı Azərbaycana tərəf itələyir - motiv; erməni politoloqlardan **acı etiraflar:** "Ermənistanın durumu problematik, Azərbaycanınki isə güclüdür və o, öz üstünlüyündən bizə qarşı istifadə edir..."

ATƏT-in Minsk Qrupunun üç həmsədr ölkəsindən biri və ən böyük erməni lobbisinə malik dövlət olaraq, həmçinin Avropa Birliyinin aparıcı dövlətlərindən biri kimi Fransa ilə münasibətlərin müxtəlif sahələrdə inkişafı Azərbaycan üçün təbii ki, strateji önəm kəsb edir.

Xatırladaq ki, az öncə İlham Əliyev Makrona ünvanlandığı məktubda Dağlıq Qarabağ konfliktinin nizamlanması məsələsində həmsədr dövlət kimi Fransaya və şəxsən onun prezidentinə böyük ümidlər bəslədiyini xüsusi qeyd etmişdi. "Biz münaqişənin beynəlxalq hüququn norma və prinsipləri, ölkəmizin ərazi bütövlüyü çərçivəsində dinc, ədalətli həllini böyük səbirsizliklə gözləyirik", - deyər prezident vurğulamışdı.

Təxminən eyni vaxtda Fransanın Azərbaycana qarşı silah embarqosunu götürdüyü barədə xəbər yayılmışdı. Doğrudur, xəbər tam təsdiqini tapmadı. Ancaq dünyadakı mövcud geosiyasi reallıqlar belədir ki, hər bir dövlət, o cümlədən Tramp Amerikanın vaxtaşırı qəlizə saldığı Avropa dövlətlərindən biri kimi Fransa heç vaxt olmadığı qədər öz milli maraqlarından çıxış edir, yer aldığı bazarları qorumağa çalışır.

Belə bazarlardan biri silah bazarıdır. Ərazisinin bir hissəsi işğala məruz qalan Azərbaycan isə varlı ölkə kimi istənilən silah satıcısından silah alıb xeyri ona verə bilər. O sırada Fransanın olması da mümkündür və ikitərəfli əməkdaşlığa yalnız faydalar gətirə bilər. İlham Əliyevin Fransa ziyarəti və onun ikitərəfli əlaqələrə verəcəyi mümkün töhfələr belə görünür ki, ən çox bu üzvdən Fransanın "kiçik bacısı" Ermənistanda xüsusilə qızcıq və narahatlıq doğurub. Bunu da unutmayaq ki, Fransa Qarabağdakı separatçı rejimin qanunsuz nümayəndəliyinin fəaliyyət göstərdiyi iri dövlətlərdəndir.

"Fransa ilə Azərbaycan arasında əlaqələrin qəfildən istiləşməsində ən böyük rolunu o oynayır ki, ABŞ-in demarşın-

öncə Makrona ünvanlandığı məktubda Qarabağla bağlı altını cızdığı sözlərə diqqət yönəldib.

Onun fikrincə, Azərbaycan iqtisadi resurs da daxil, hərbi məqsədlər üçün hər şeydən istifadə edə bilər: "Avropa ölkələri isə bütün münasib və qeyri-münasib yerlərdə özlərinə müttəfiqlər axtarırlar. Sual ortaya çıxır - niyə bu müttəfiq Ermənistan deyil? Ona görə ki, hazırda Avropa qarşısında hüquqi və ya demokratik planda problemlər yox, qaz, energetika, iqtisadiyyat, hərbi xarakterli problemlər dayanır. Amerika bazarı məhdudlaşandan sonra bazar uğrunda mübarizə gedir. Ona görə də biz Avropa tərəfdən elan edilən dəyərlərə uyğun gəlməyən hərəkətlər görürük. Bu, ABŞ-dəki son prezident seçkisindən sonra başlayan ümumi tendensiyadır. Hazırda genişmiqyaslı yerdəyişmələr baş verir və bu yerdəyişmələrdə də Azərbaycan öz yerini tapacaq, çünki bazara çıxarmağa resursu var. Ermənistanla gəlinə, situasiya problematiktir. Biz Rusiyada bazar axtarıq, amma mən bu qədər vaxtda bir dəfə də görmədim ki, Rusiya Ermənistanla ağıllı bir təklif eləsin. Moskvanın verəcəyi yeganə şey - müharibəni qızıdırma-

və Ermənistanla təhlükədir. Fransızlar özlərinə haqq qazandırmaq üçün deyirlər ki, nəticə aydın deyil, peyk 10 metr fərqlə eşyalı fikrə edir. Bütün bunlar boş sözlərdir - peyklə tank və ya təyyarə əla görünür. Odur ki, erməni tərəfi öz problemlərini deqiq qoymayıdır. Fransızlar tank və ya təyyarə satmırlar, ancaq peyk satmaqla erməni tərəfini zəiflədirlər. Bundan əlavə, Azərbaycan istənilən motivdən yararlanaraq, erməni-Fransa əlaqələrini zəiflətməyə çalışır. Azərbaycanın iqtisadiyyatı güclüdür və o, bu üstünlükdən Fransa və ya istənilən digər ölkə ilə əlaqələrdə istifadə etmək istəyir".

Rəsmi Bakı sözsüz ki, bu hədəflərə həm də xarici siyasətin şaxələndirilməsi, başqa sözlə, balanslı xarici siyasət hesabına çatmağa çalışır - hansı imkanlar ki, Rusiyanın vassalı olan Ermənistanda yoxdur. Bu xüsusda az öncə Azərbaycan prezidentinin və Ermənistan baş nazirinin Brüssel səfərləri iki ölkənin Avropa üçün fərqli dəyərlərini üzə çıxardı. Paşinyan əli etəyindən uzun Ermənistanla qayıtdı, Azərbaycan isə Qarabağ məsələsi də daxil, özünə münasibətdə Avropada əlveriş-

tina görə, bu barədə **polit-asia.kz. saytı**ndakı təhlili məqalədə deyilir.

Məqalədə daha sonra bildirilir: "Azərbaycan rəhbərliyi son illər Bakı-Tehran münasibətlərini yeni səviyyəyə qaldırmaq üçün az səylər göstərməyib. Bu günə Astara (Azərbaycan)-Astara (İran) dəmiryolunun inşası başa çatıb. Bakı üstəlik, İrana Astara-Rəşt dəmir yolunun tikintisi üçün yarım milyard dollar həcmində güzəştli kredit verib. Birgə avtomobil zavodu inşa edilib. Rəsmi Bakı habelə Rusiyaya qarşı sanksiyalara qoşulmaqdan imtina edib".

Məqalə müəllifinə görə, 11 aprel 2018-ci il seçkilərində 86% səs toplayan İlham Əliyev əslində Azərbaycanı regionda ikinci İsveçrəyə çevirəcək hədəflərə çatmaq üçün xalqdan kart-blaş alıb: "Bu fonda bütün siyasi və iqtisadi problemlərin həlli mümkün olacaq. Azərbaycan rəhbərliyi heç bir tərəfə boylanmadan və ABŞ-in sanksiyalarına rəğmən, təkcə İran və ya Rusiya ilə deyil, istənilən ölkə ilə siyasi-iqtisadi əlaqələr qurmaq hüququnda təkid edəcək".

İlham Əliyevin bu gün səfərə yollandığı Fransa o sırada öndə gələn dövlətlərdəndir.

□ **Siyasət şöbəsi,**
"Yeni Müsavat"

İtaliya prezidenti Sercio Mattarellanın Azərbaycana rəsmi səfəri dünən başa çatıb. Siyasi ekspertlər tərəfindən əhəmiyyətli hadisə kimi şərh edilir. Qeyd edək ki, Sercio Mattarella ilə Azərbaycan prezidenti İlham Əliyev arasında keçirilən görüşdə Azərbaycanla İtaliya arasında ikitərəfli münasibətlərin siyasi, iqtisadi və digər istiqamətlərdə uğurla inkişaf etdiyi vurğulanıb. S.Mattarellanın Azərbaycana rəsmi səfərinin əlaqələrimizin genişləndirilməsinə töhfə verəcəyinə əminlik ifadə olunub. İki ölkə arasında mühüm sənədlər imzalanıb.

Sənədlərin imzalanması mərasimindən sonra İlham Əliyev və Sercio Mattarella mətbuata bəyanatlarla çıxış ediblər.

“İtaliya hazırda ATƏT-in sədridir. Biz ümid edirik və əminlik ki, İtaliya ATƏT-in sədri kimi Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münasibətlərinin həlli istiqamətində fəal rol oynayacaq”.

Bunu prezident İlham Əliyev İtaliya ilə görüşdən sonra keçirilən brifinqdə deyib.

S.Mattarella isə bildirdi ki, İtaliya ATƏT-də sədrliyi çərçivəsində də Azərbaycana öz töhfəsini verəcəyini bir daha vurğulayır. İtaliya xüsusən regionda olan problemlərlə bağlı, həmçinin Azərbaycanın Dağlıq Qarabağ problemi ilə bağlı ATƏT-ə sədrlik çərçivəsində öz dəstəyini göstərəcək.

Azərbaycan prezidenti İlham Əliyev İtaliya prezidenti Sercio Mattarellanı “Heydər Əliyev” ordeni ilə təltif edib.

İtaliya prezidentinin Azərbaycana səfərinin əhəmiyyətini şərh edən politoloq Elxan Şahinoğlu bildirdi ki, bu, İtaliya prezidentinin Azərbaycana ilk səfəri idi. İtaliya ilə əməkdaşlıq Azərbaycan üçün bir neçə baxımdan vacibdir: “Birincisi, İtaliya hazırda ATƏT-ə sədrlik edir. Dağlıq Qarabağ münasibətlərinin həlli ilə ATƏT-in Minsk Qrupu məşğul olur. İtaliya bir mənalı olaraq Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü dəstəkləyir. Buna görə də rəsmi Bakı ümid edir ki, İtaliya ATƏT-ə sədrlik etdiyi dövrdə Dağlıq Qarabağ münasibətlərinin həllinə çalışacaq. İtaliya prezidenti də çıxışında bu məsələyə diqqət ayırdı. Azərbaycan prezidenti İlham Əliyev İtaliya ilə əməkdaşlığının əhəmiyyətini vurğulamaq üçün cavab olaraq

“əminlik ki, İtaliya Qarabağ münasibətlərinin həllində fəal rol oynayacaq” ifadəsini səsləndirdi.

İtaliyanın ATƏT-ə sədrliyi dövründə Dağlıq Qarabağ münasibətlərinin həll olunacağını proqnozlaşdırmaq çətinidir. İtaliyadan əvvəl digər dövlətlər də ATƏT-ə sədrlik ediblər. Həmin dövlətlər İtaliya kimi Azərbaycanın strateji tərəfdaşlarıdır. Ancaq həmin dövlətlər də münasibətlərin həllinə nail ola bilmədilər. Səy göstərdilər, ancaq alınmadı. Buna baxmayaraq, İtaliyanın münasibətlərin həllində fəallığını artırması Azərbaycan üçün az əhəmiyyət daşıdır”.

Politoloq qeyd etdi ki, İtaliya Azərbaycanın Avropa İttifaqı və NATO ilə inteqrasiyasına dəstək verir. İtaliya Brüsselə Bakı arasında strateji tərəfdaşlıq sazişinin qısa müddətdə imzalanmasına çalışır: “Azərbaycanın Avropa İttifaqının 9 ölkəsi ilə strateji tərəfdaşlıq sazişi var, bunlardan biri İtaliyadır. İki ölkə arasında saziş 2014-cü ildə imzalanıb.

Avropa İttifaqı dövlətləri arasında Azərbaycanın əsas ticarət tərəfdaşı məhz İtaliyadır. İtaliyanın bir neçə şirkəti Azərbaycanda fəaliyyət göstərir, fabrik və zavodların tikintisində yaxından iştirak edirlər. Azərbaycan sənayesi İtaliyanın texnologiyalarına ehtiyac duyur. İtaliya prezidenti Bakıda bildirdi ki, biz müdafiə sahəsində şirkətlərimizin əməkdaşlığı barədə danışdıq. Çünki inanırıq ki, İtaliyanın bu sahədə əldə etdiyi texnologiyalar Azərbaycan iqtisadiyyatına öz töhfəsini verə bilər.

Odur ki, müdafiə sahəsində əməkdaşlıq iki ölkə arasında münasibətlərdə yeni səhifə açar. Ancaq bu məsələdə əsas söz sahibi yenə İtaliya prezidenti deyil, hökumətdir. Ona görə də İtaliya prezidentinin Azərbaycana bağlı dediklərinin bu ölkənin baş nazirinin də təsdiqinə ehtiyac var. Bu baxımdan İtaliyanın baş nazirinin də Azərbaycan rəsmi səfərə gəlməsi və deyilənləri təsdiq etməsi zəruridir”.

Bes İtaliya prezidentinin səfəri TAP-la bağlı İtaliyada

TAP layihəsinə İtaliya əngəli hələ qalır-səbəb

Ekspert: “İtaliya prezidenti TAP layihəsinə qərar verəcək şəxs deyil, çünki...”

yaşanan problemi həll edəcəkmidi? Elxan Şahinoğlu bildirdi ki, İtaliya prezidenti TAP layihəsinə qərar verəcək şəxs deyil. Çünki İtaliyada əsas səlahiyyət sahibi baş nazirdir. Məhz buna görə də İtaliya prezidenti Bakıdakı görüşlərində və açıqlamalarında konkret şəkildə “İtaliya TAP üzərindən Azər-

baycandan qaz alacaq” fikrini ifadə edə bilmədi: “Nümayəndə heyətinin başqa üzvləri də bu barədə Bakıda açıqlama vermədilər. Çünki İtaliya prezidenti ehtiyat etdi ki, sabah İtaliya hökuməti fərqli qərar versə, o, yalançı çıxar. Buna baxmayaraq, İtaliya hökumətinin TAP-dan imtina etməsi artıq gecdir. Digər tərəfdən, bu mə-

şələrdə əsas söz sahiblərindən biri Avropa İttifaqıdır. Hər halda, İtaliyanın yeni hökumətinin layihəyə həvəssiz olduğu göz qabağındadır. Bu hökumət Avropa İttifaqının Rusiya siyasətini də bəyənmir. Bu amilin özü də çox nəsnədən xəbər verir.

TAP boru xətti tikildikdən sonra Avropa dövlətləri arasında məhz İtaliya Azərbaycan qazının əsas alıcılarından birinə çevriləcək. İndinin özündə də Avropa İttifaqı dövlətləri arasında Azərbaycan neftini ən çox alan ölkə İtaliyadır. İtaliya prezidenti Bakıdakı açıqlamasında Xəzər dənizinin qazının Avropa üçün çox önəmli olduğunu bildirdi.

İtaliya prezidentinin bu açıqlamasına baxmayaraq, İtaliyanın yeni hökumət üzvləri TAP layihəsi ilə bağlı bəzən iki-başlı açıqlamalar verirlər. Bu boru xəttinin ekologiyaya zərər verəcəyini söyləyənlər də var İtaliyada. Ona görə də vacibdir ki, İtaliyanın baş naziri və digər hökumət üzvləri də TAP layihəsi ilə bağlı qəti mövqə bildirsinslər”.

□ Etibar SEYİDAĞA,
“Yeni Müsavat”

Bakının baş planını amerikalılar cızacaq

Vüqar Bayramov: “Bakının baş planının olmaması iqtisadi baxımdan da ziyanlıdır”

Uzun müddətdir Bakının dalana dirənən baş planı amerikalılar tərəfindən hazırlanacaq. Belə ki, Azərbaycan prezidenti İlham Əliyevin tapşırığına əsasən Dövlət Şəhərsalma və Arxitektura Komitəsi Bakı şəhərinin Baş planının hazırlanması işinin təşkili prosesinə start verir. Bu barədə yayılan məlumatda qeyd olunur ki, prosesin beynəlxalq standartlara uyğun təşkil edilməsi və Bakı şəhərinin Baş planının ən uğurlu global təcrübəyə əsaslanaraq tərtib olunması məqsədilə komitə “Böyük Üçlük” adlanan dünyanın ən nüfuzlu üç strateji məsləhətçi şirkətlərindən birini - “The Boston Consulting Group” şirkətini cəlb edir.

1963-cü ildə yaradılmış “The Boston Consulting Group” şirkəti 50 ölkədə fəaliyyət göstərən 90-dan çox nümayəndəliyini özündə birləşdirən global şəbəkə vasitəsilə dünyanın bütün regionlarında dövlət, özəl və qeyri-hökumət sektoruna xidmət göstərir. Qeyd edilir ki, şirkət tərəfindən son dövrdə Moskva, Kiyev, Pekin, Stokholm, Boston, Nyu-York və s. iri

şəhərlər üçün belə layihələr reallaşdırılıb.

Dövlət Şəhərsalma və Arxitektura Komitəsi “The Boston Consulting Group” şirkəti ilə birgə Bakı şəhərinin Baş planının hazırlanması işinin iki mərhələdə təşkil edilməsini planlaşdırır.

Birinci mərhələdə paytaxtla bağlı bugünkü vəziyyətdə hazırlanmış bütün şəhərsalma və ərazi planlaşdırılması sənədlərinin, o cümlədən “Böyük Bakının Regional İnkişaf Planı” və “Bakı şəhərinin Ərazidən İstifadə və Zonalaşdırma Planı” layihələrinin təhlil edilməsi nəzərdə tutulur.

İkinci mərhələdə komitə “The Boston Consulting Group” şirkəti ilə birgə birinci mərhələdə müəyyənləşdirilmiş tələblər

əsasında nüfuzlu şəhərsalma, memarlıq, mühəndislik şirkətlərini və aidiyyəti ekspertləri əməkdaşlığa cəlb etməklə paytaxtın baş planının işlənməsi prosesini davam etdirərək yekunlaşdırılmasını planlaşdırır.

Yuxarıda da qeyd etdiyimiz kimi, uzun illərdir ki, Bakının baş planının hazır olması ilə bağlı məlumatlar yayılırdı. Hələ 2017-ci ildə məlumat yayılaraq bildirilmişdi ki, Bakının baş planı demək olar ki, hazırdır. Lakin hələ də söz var, əməl görünür.

“Yeni Müsavat”a danışan iqtisadçı ekspert Vüqar Bayramov bildirdi ki, Bakının baş planının hazırlanması və qəbul edilməsi, həm də iqtisadi bir

məsələdir: “Çünki nəticə etibarilə bu, infraqurata da təsir göstərir. Bəzi hallarda bu məsələ binaların necə inşa edilməsinə bilavasitə təsir edir. Elə hal olur ki, yaşayış binaları mövcud infraqurata uyğun olmayan şərtlər daxilində və yerlərdə inşa edilir. Əksər hallarda bu, yerli icra hakimiyyəti orqanlarının icazəsi əsasında baş verir. Şirkət icazə alır, binanı inşa edir və sonradan məlum olur ki, binanın tikilməsi həmin ərazinin infraquraturuna maneə yaradır. Nəticədə bina sökülür və dövlət də kompensasiya ödəyir. Bu da əslində dövlət üçün ziyanlıdır. Baş plan olmadığı üçün infraquraturun tənzimlənməsi, yeni tikililərin aparılma

qaydası nəzərə alınmır. Ona görə də Bakının baş planının olmaması iqtisadi baxımdan da ziyanlıdır. Nəticədə etibarilə bu, infraquraturun optimallaşdırılmasına imkan vermir. Məqsəddə uyğundur ki, qısa zaman kəsiyində Bakının Baş planının qəbul edilməsinə diqqət yetirilsin və mövcud infraquraturun genişləndirilməsi də baş plan çərçivəsində aparılsın. Belə olarsa şəhərdə arxitektora qaydaları da gözlənilir”.

“Yeni Müsavat”a danışan 1971-1986-cı illərdə Bakı Baş Tikinti İdarəsinin rəisi və Bakı Şəhər Soveti sədrinin 1-ci müavini vəzifəsində işləmiş Əzim Məsimov bildirdi ki, əslində Bakının baş planının hazırlanmasında əsas üstünlük yerli mütəxəssislərə verilməlidir: “Baş planın hazırlanmasında Bakını bilən, köhnə mütəxəssislərin iştirakı olduqca vacibdir. Hazırda Bakıda tikilmiş olan abidə xarakterli və ya yaşayış binalarının sökülməsi, onların yerində yol salınması uyğun deyil. Çünki bu işlər çox böyük xərc tələb edir. Sovet dövründə hər kəsi məcbur edirdilər ki, xüsusi proyekt olmasa, beşmərətdən artıq şəhərdə tikinti aparılmasın. Ona görə də hamısı eynitipli proyektlər idi. Biz də çalışdırdıq ki, şəhərin amfiteatr deyilən mərkəzi hissəsində tikinti apar-

□ Əli RAİS,
“Yeni Müsavat”

Bu həftə Azərbaycan dövləti ən yüksək səviyyədə Qarabağ məsələsinin həlli ilə bağlı "yol xəritəsini" bir daha dünyanın və işğalçı Ermənistanın nəzərinə çatdırdı. Söhbət iyulun 18-də İtaliya prezidenti Sergio Mattarella ilə sənədlərin imzalanması mərasimindən sonra Azərbaycan prezidenti İlham Əliyevin səsləndirdiyi bəyanatdan gedir.

Dövlət başçısı İtaliyanın hazırda ATƏT-in sədri olduğunu xatırladaraq bildirdi ki, bu ölkənin ATƏT-in sədri kimi Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həlli işində fəal rol oynayacağına ümid edir. Prezident Əliyev İtaliya ilə əməkdaşlıq münaqişəsi ilə bağlı məlumatlandırıldığını, danışıqların hazırkı vəziyyəti ilə bağlı Azərbaycanın mövqeyini ifadə etdiyini də xatırladı. Eyni zamanda ölkə başçısı rəsmi Bakının mövqeyini növbəti dəfə nəzərə çatdırdı: "Biz istəyirik ki, bu münaqişə beynəlxalq hüququn norma və prinsipləri əsasında, Azərbaycanın ərazi bütövlüyü çərçivəsində tezliklə öz həllini tapsın. Azərbaycanın beynəlxalq birlik tərəfindən tanınan tarixi torpaqları - Dağlıq Qarabağ və onun ətrafında yerləşən 7 rayon uzun illərdir ki, Ermənistanın işğalı altındadır. Bu işğal və etnik təmizləmə siyasəti nəticəsində torpaqlarımızın 20 faizi işğal altındadır və 1 milyondan çox azərbaycanlı məcburi köçkün, qaçqın vəziyyətində yaşayır. Xalqımızda qarşı hərbi cinayətlər törədilmişdir. İşğal edilmiş torpaqlarda bizim tarixi, dini abidələrimiz məhv edilmişdir. ATƏT işğal edilmiş bölgələrə iki dəfə faktaraşdırıcı missiya göndərmişdir. Bu missiyaların məruzələrində göstərilir ki, bütün tarixi abidələrimiz, infrastruktur obyektləri Ermənistan tərəfindən dağıdılıb. Münaqişənin həlli üçün hüquqi əsas var. BMT Təhlükəsizlik Şurası 25 il bundan əvvəl 4 qətnamə qəbul etmişdir. Bu qətnamələrdə göstərilir ki, erməni silahlı qüvvələri işğal edilmiş torpaqlardan dərhal və qeyd-şərtsiz çıxarılmalıdır. Bu qətnamələr qüvvədədir və bu qətnamələrin icrası təmin edilməlidir. Əfsus ki, Ermənistan uzun illərdir bu qətnamələrə məhəl qoymur, öz işğalçı siyasətini davam etdirir və status-kvonu saxlamaq istəyir. Bu məsələ ilə birbaşa məşğul olan Minsk Qrupunun həmsədr ölkələri prezidentlər səviyyəsində

də dəfələrlə bəyan etmişlər ki, status-kvo qəbul edilməzdir, dəyişdirilməlidir. Biz bu mövqeyi dəstəkləyirik və hesab edirik ki, tezliklə münaqişənin həlli üçün addımlar atılmalıdır, Ermənistanın işğalçı qüvvələri bizim tarixi torpaqlarımızdan çıxarılmalıdır".

Prezident bununla Azərbaycanla Ermənistan arasında danışıqların növbəti raundunun baş tutması üçün cəhdlər göstərən güc mərkəzlərinə də mesajını vermiş oldu. Xarici işlər nazirlərinin Brüssel görüşündən sonra yüksək səviyyədə danışıqların baş tutmasına çalışsan həmsədrlər əslində bu bəyanatdan nəticə çıxartmalı və status-kvonun uzadılmasına xidmət edən cəhdlərinə son qoyub, əməli fəaliyyətə başlamalıdır. Əks halda, Azərbaycan hərbi variant əl ataraq torpaqlarının işğaldan azad edilməsi istiqamətində qəti qərarını verə bilər. Hər halda, Ermənistan hakimiyyətinin davranışları da Azərbaycan üçün alternativ qoymur. ATƏT sədri səlahiyyətlərini icra edən İtaliya prezidentinin bu bəyanata reaksiyası naməlum qalıb. Qarşıdakı günlərdə hansısa hərəkətlik müşahidə olunmasa, o halda baş verənlərin məsuliyyəti həm də bu təşkilatın adına yazılacaq.

Diqqətçəkən budur ki, belə bir ərəfədə ATƏT-in Minsk Qrupunun həmsədri ABŞ təşəbbüsləri əlinə almağa cəhd edir. Ən azı müşahidələr və yayılan məlumatlar belə bir qənaətin yaranmasına rəvac verib. Xüsusilə də Helsinkidə ABŞ və Rusiya prezidentləri - Donald Tramp və Vladimir Putin arasında 4 saatlıq görüşün ardınca belə məlumatlar yayılıb ki, iki supergüc rəhbəri İranla bağlı yeni situasiyanı müzakirə ediblər.

Belə bir məqamda fransalı şərhçi Olivye Morel iddia edib ki, ABŞ Cənubi Qafqazda Azərbaycan və Ermənistanı barışdırıb İrana qarşı böyük koalisiya yaratmaq istəyir. "Yeni Müsavat" ötən sayında publika.az-a istinadla yazıb ki, bu iddia ilə o, özünün regionla bağlı məqaləsində çıxış edib. Ekspertin fikrincə, amerikalı ideoloqlar hesab edirlər ki, münaqişə Qarabağın mərhələli şəkildə Azərbaycana qaytarılması çərçivəsində həll olunmalıdır. "Ermənistanın təzə baş naziri Nikol Paşinyan Vaşinqtondan dəstək almaq üçün bu ssenari ilə razılaşmağa hazırdır. Diqqətçəkən məqamlardan biri odur ki, Ermənistan kimi kiçik ölkədə ABŞ-ın böyük diplomatik korpusu mövcuddur. Görünür, Ermənistan Ağ Evin ciddi nəzarəti altındadır", - deyər analitik vurğulayıb. Ekspertə görə, ABŞ həmçinin Qarabağ münaqişəsinin nizama salınmasında Rusiyanın aparcı vasitəçi olmasını sıradan çıxarmaq və özünün əsas təşəbbüskar kimi çıxış etməsini təmin etmək istəyir: "Ruslar "Lavrov planı" ilə münaqişəni həll etmək və dominantlığı qorumaq niyyətindədir (söhbət Azərbaycan üçün tələ rolu oynayan 5 rayonun qaytarılması mümkündür deyil. Morelin Güney Azərbaycan türkləri ilə bağlı fikirləri ilə də Ermənistan faktoru üst-üstə düşür. Ermənistanın İranda baş verən və baş verə biləcək proseslərə heç bir təsir imkanı yoxdur. Fars rejimi İranda yaşayan ermənilərə hərtərəfli imkan yaratsa da onların sayı çox azdır və İran erməniləri bu ölkədəki siyasi proseslərə təsir etmək gücündə deyil".

E.Mirzəbəyli qeyd etdi ki, bu baxımdan hətta İranla bağlı hər hansı bir proses baş versə belə, Ermənistan burada ən

Prezident Bakının mövqeyini bir daha bəyan etdi: güzəşt limiti bitib

Vaşinqtonun Azərbaycan və Ermənistan arasında vasitəçilik üçün hərəkətə keçəcəyi barədə iddialar da birmənalı qəbul olunmur; **Elçin Mirzəbəyli: "Cənubi Qafqazda Azərbaycanla Ermənistanın vahid koalisiyada birləşə biləcəyinin fantastik ehtimalı belə yoxdur"**

vat" ötən sayında publika.az-a istinadla yazıb ki, bu iddia ilə o, özünün regionla bağlı məqaləsində çıxış edib. Ekspertin fikrincə, amerikalı ideoloqlar hesab edirlər ki, münaqişə Qarabağın mərhələli şəkildə Azərbaycana qaytarılması çərçivəsində həll olunmalıdır. "Ermənistanın təzə baş naziri Nikol Paşinyan Vaşinqtondan dəstək almaq üçün bu ssenari ilə razılaşmağa hazırdır. Diqqətçəkən məqamlardan biri odur ki, Ermənistan kimi kiçik ölkədə ABŞ-ın böyük diplomatik korpusu mövcuddur. Görünür, Ermənistan Ağ Evin ciddi nəzarəti altındadır", - deyər analitik vurğulayıb. Ekspertə görə, ABŞ həmçinin Qarabağ münaqişəsinin nizama salınmasında Rusiyanın aparcı vasitəçi olmasını sıradan çıxarmaq və özünün əsas təşəbbüskar kimi çıxış etməsini təmin etmək istəyir: "Ruslar "Lavrov planı" ilə münaqişəni həll etmək və dominantlığı qorumaq niyyətindədir (söhbət Azərbaycan üçün tələ rolu oynayan 5 rayonun qaytarılması mümkündür deyil. Morelin Güney Azərbaycan türkləri ilə bağlı fikirləri ilə də Ermənistan faktoru üst-üstə düşür. Ermənistanın İranda baş verən və baş verə biləcək proseslərə heç bir təsir imkanı yoxdur. Fars rejimi İranda yaşayan ermənilərə hərtərəfli imkan yaratsa da onların sayı çox azdır və İran erməniləri bu ölkədəki siyasi proseslərə təsir etmək gücündə deyil".

Ekspert dedi ki, Cənubi Qafqazda Azərbaycanla Ermənistanın vahid koalisiyada birləşə biləcəyinin fantastik ehtimalı belə yoxdur: "Bu, hətta Azərbaycan torpaqlarının işğaldan azad edilməsindən sonra da mümkün deyil. Morelin Güney Azərbaycan türkləri ilə bağlı fikirləri ilə də Ermənistan faktoru üst-üstə düşür. Ermənistanın İranda baş verən və baş verə biləcək proseslərə heç bir təsir imkanı yoxdur. Fars rejimi İranda yaşayan ermənilərə hərtərəfli imkan yaratsa da onların sayı çox azdır və İran erməniləri bu ölkədəki siyasi proseslərə təsir etmək gücündə deyil".

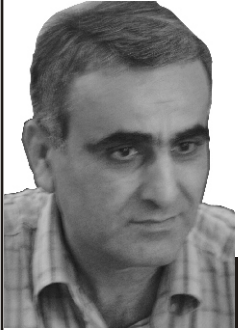
E.Mirzəbəyli qeyd etdi ki, bu baxımdan hətta İranla bağlı hər hansı bir proses baş versə belə, Ermənistan burada ən

yaşaxı halda yalnız platsdarm rolunu oynaya bilər: "İranda Azərbaycan türklərinin sayı müxtəlif mənbələrə görə, 25-35 milyon arasında dəyişir. Fars, rus və Avropa mənbələri adətən 25 milyon, Güney Azərbaycan türkləri isə 30-35 milyon olduğunu bildirirlər. Bütün hallarda Azərbaycan türkləri ilə yanaşı İranda yaşayan qaşqay, türkmən və digər türk tayfalarını da nəzərə alsaq, bu ölkə daha çox türklərə məxsusdur. Yaşadıqları, əslində sahibi olduqları ölkənin taleyi ilə bağlı qərar da onlar verəcəklər. İranda baş verən proseslərə kənardan müdaxilə edə bilməyəcək. Lakin Azərbaycanın bu prosesdə hər hansı bir formada yer ala biləcəyi inandırıcı deyil. Azərbaycanın Ermənistanla vahid koalisiyada İrana qarşı çıxış edəcəyi isə təxəyyülün sərhədləri həddindən artıq geniş olan birisinin ağılına gələ bilər".

Yeri gəlmişkən, bir müddət öncə ABŞ prezidenti Donald Tramp az öncə azərbaycanlı həmkarı İlham Əliyevə ünvanlandığı məktubda "yaxın ayların Dağlıq Qarabağ məsələsi üçün mühüm olacağını" vurğulamışdı. Məhz bunun ardınca Trampın Qarabağ məsələsinin həlli ilə bağlı hərəkətə keçəcəyi barədə iddiaların tirajlanması maraqlıdır. Nəzəri cəhətdən mümkündür ki, ABŞ İran planı ilə əlaqədar Qarabağ ətrafındakı gərginliyi sənətləmək istiqamətində hərəkətə keçsin. Çünki Qarabağ müharibəsinin başlanması bütövlükdə region üçün fəlakətlərə gətirib çıxara və digər planları poza bilər. İndiki situasiyada

ABŞ-dakı erməni lobbisinin Tramp-Paşinyan görüşünün təşkilinə çalışması da təəccüblü görünməməlidir. Hər halda, erməni lobbisi vəziyyətdən faydalanmağa çalışır. Amma Paşinyan İranın Ermənistan üçün "nəfəslik" rolunu oynadığını unutsa da, çox güman ki, iki gün əvvəl görüşdüyü keçmiş prezident Levon Ter-Petrosyan ona bu barədə danışıb və təlimatlar verib. Onu da qeyd edək ki, İran prezidenti N.Paşinyanı öz ölkəsinə səfərə dəvət edib. Bu səfərin nə vaxt reallaşacağı isə bəlli deyil. Qəzetimizin yazdığı kimi, Ermənistan hökuməti bununla bağlı açıqlama yaymağa tələsmir. Bəzi erməni mənbələrinə görə, hazırkı qəliz geosiyasi durumda Paşinyan özü yox, prezident Armen Sərkisyan İrana gedə bilər. Yeni ikili oyun məsələsi. Halbuki Paşinyan, deyildiyi kimi, İrani Ermənistan üçün Rusiya qədər önəmli sayır. Lakin ilk xarici səfərini Rusiyaya edən Paşinyan İrana getməyə nədənsə tələsmir. Hazırkı situasiyada Paşinyan Rusiya-İran-ABŞ üçbucağı arasında çarəsiz durumda qalıb.

ABŞ hansısa təşəbbüsdə buluna bilər. Amma bu da var ki, Rusiya bölgəni heç kəsə güzəştə getmək istəmir, üstəlik, "açar" rolunu oynadığını nümayiş etdirməyə çalışır. Azərbaycanın dövlət başçısı isə yuxarıda qeyd etdiyimiz kimi, növbəti dəfə Bakının həll yolu ilə bağlı mövqeyini bəyan etdi. Yəni artıq güzəşt limiti bitib, bundan sonra hansı qüvvələr hərəkətə keçəcəksə, Bakının mövqeyini nəzərə almalıdır.

Köhnə dostların düşmənçiliyi

Zahid SƏFƏROĞLU
zsafaroglu@gmail.com

Ermenistan əhalisinin 90%-i Avropa Birliyi və NATO-ya rəğbət bəsləyir. Bunu son rəy sorğusu ortaya çıxarıb. İşğalçı ölkənin "müstəqilliyi" dönməndə Rusiya üçün bu, ən böyük antirekord, hətta şok nəticədir. Kremlə siqnalıdır. Təbii ki, həm də Ermənistan hakimiyyət çevrilişindən sonra hökm sürən antirus ab-havası, ABŞ-in ssenarisi ilə oynanılan "məxməri inqilab"ın məntiqi sonucudur.

Ancaq ermənilərin arzu-istəyi ayrı reallıqdır. Gərək bunu maddələşdirə də biləsən. Müxtəsəri, Qərbə 90%-lik rəğbət göstəricisi hələ heç nə demək deyil, daha çox ənənəvi erməni riyakarlığına dəlalət edən faktdır. Çünki Avropaya, Qərbə böyük simpatiyası olan xalq gərək öz hakimiyyətinin başına da məhz qərbyönlü birisini gətirə, belə birisinə mandat və dəstək verə, ardınca ondan qərbyönlü kurs tələb edə.

Düzdür, yeni baş nazir Nikol Paşinyan rusiyapərəst deyil, hətta qərbçidir. Anma Paşinyan hakimiyyətə gələn kimi Ermənistanın Rusiya orbitində qalacağını, Putinin "əlini" buraxmayacağını bəyan edib. Sonra bu mövqeyi daha bir neçə dəfə təkrarlayıb. Beləcə, faktiki, öz xalqının istəyi əleyhinə gedib.

Fəqət, Paşinyanı hakimiyyətə gətirmiş erməni xalqı buna görə onu qınamır, əksinə, belə ikiüzlü siyasətə normal baxır. Ona görə ki, ürəyi Qərbdən ötrü axsa da, Qarabağ naminə Rusiyayı öz yanında, Azərbaycanın isə önündə görmək istəyir. "Bir əldə iki qarpoz" siyasəti yəni. Belə "haça-paça" siyasətin nə qədər sürəcəyini zaman göstərəcək. Çox şeyi böyük ehtimalla, ermənilərin rəğbəti yox, Kremlin iradəsi həll edəcək.

Moskva Ermənistanı - özünün regiondakı yeganə legitim forpostuna sadıq qalmaqda davam edəcəkmə, yoxsa "səni sevcəyəm, sən sevməsən də" fəlsəfəsinə tapınacaq, nankor ermənilərə daha bir müddət dözümlü göstərəcək, onların nazı ilə oynayacaq - aslan öz şikarını parçalamaqdan öncə onunla oynadığı kimi?

Suala cavab erməni tərəfinin, xüsusən də onun başında duranların davranışından asılı olacaq. Ancaq ermənilər siyasilərdən tutmuş, sırayisində yaxşı anlayırlar ki, Rusiyayı itirmək simvolik müstəqilliyi və Dağlıq Qarabağa nəzarəti də itirmək demək olacaq. Çünki Moskva ilə dostluq hər şeydən öncə Azərbaycan torpaqlarının işğalına qarant almaq anlamındadır, Rusiya ilə işğal ortaqlığı deməkdir...

Qayıdaq sorğuya. Demokratik ölkələrdə rəy sorğuları hakimiyyətə ictimai nəzarətin və təzyiğin bir forması sayılır. Amma ermənilərə terrorun daha çox dəxli var, nəinki demokratiyanın. Ermənilər dünyada yəqin yeganə millətdir ki, nifrət etdiyi bir ölkə ilə - Rusiya ilə hərbi-siyasi ittifaqdadırlar. Həm öz müttəfiq-xilaskarını söyür, həm də ondan möhkəm yapışmaqda davam edirlər. Ürəklərində bir şey tutub, əməldə öz iradələri əleyhinə gedən unikal toplumdu.

Əlbəttə ki, Ermənistanın Rusiya hərbi-siyasi asılılığından qurtulması Azərbaycanın maraqlarına uyğundur. O halda onunla anlaşmaq asanlaşsa, Qarabağ məsələsinin ədalətli həlli sürətlənə bilər. Amma bəla burasındadır ki, müstəqil olmaq ermənilərin ağılından keçmir. Onlar, sadəcə, bir boyunduruqdan çıxıb başqasına girmək istəyirlər. Türkiyə, Azərbaycan əleyhinə bu dəfə başqa bir güc mərkəzinin əlində maşa, forpost olmağa çalışırlar. Əsas hədəf də "Laçın dəhlizi" ilə birgə Qarabağın işğalını rəsmiləşdirmək, ardınca iki qardaş ölkəyə qarşı yeni-yeni ərazi iddiaları irəli sürmək, Azərbaycan və Türkiyə əleyhinə dəyənəyə çevrilməkdir. Təhlükə budur. Yoxsa kimin nökrü, naibi olmağı özləri bilirlər. Can onların, cəhənnəm Tanrının.

Di gəl, Rusiya boyunduruğundan çıxmaq asan məsələ deyil. Ermənistanı ciddi sayda rus hərbi qüvvələri var. Yaxın tarix, Gürcüstanın, Azərbaycanın, Ukraynanın acı təcrübəsi isə göstərir ki, ruslar postsovet ölkəsindən elə-belə, gül çiçəklə, xoşluqla çıxmırlar. Böyük yara, "çapıq" qoyub gedirlər. O ki ola indiki Putin Rusiyası.

Baxaq görək ermənilər qəliz tənliyi necə həll edəcəklər. Hər halda, köhnə dostların düşmənçiliyi yaman olur...

İyulun 3-də gecə saatlarında Mingəçevir şəhərində yerləşən "Azərbaycan İstilik Elektrik Stansiyası" MMC-nin açıq paylayıcı qurğular stansiyasının transformatorunda və 6-cı enerji blokunda yanğıla nəticələnən partlayış hadisəsi baş verdi. Hadisənin gündüz saatlarında da təkrarlanması nəticəsində ölkə işıqsız qaldı, nəqliyyat sahəsi iflic oldu, kommunal xidmətlərin verilişində problem yarandı. Baş verən qəza ölkə iqtisadiyyatına da xeyli zərər vurdu.

Mingəçevir qəzasını araşdıran komissiya nə iş görüb?

Ekspert: "Maksimum 3 gün ərzində səbəbləri araşdırmaq olardı"

Hadisədən dərhal sonra prezident İlham Əliyevin sərəncamı ilə Mingəçevirdəki "Azərbaycan İstilik Elektrik Stansiyası" MMC-nin yarımstansiyalarından birində baş vermiş qəzanın səbəblərini araşdırmaq və nəticələrini aradan qaldırmaq məqsədilə Dövlət Komissiyası yaradıldı.

Sərəncama görə, Dövlət Komissiyası hadisənin baş verməsi səbəblərini araşdırmalı və bu barədə ölkə başçısına məlumat verməli idi. Həmçinin Baş Prokurorluq baş vermiş hadisənin səbəblərini araşdırılması və təqsirkar şəxslərin müəyyən edilərək məsuliyyətə cəlb edilməsi üçün Daxili İşlər və Fövqəladə Hallar nazirlikləri ilə birlikdə təxirəsalınmaz istintaq tədbirlərini həyata keçirməli idi. Hadisədən bir gün sonra

Dövlət Komissiyasının tərkibinə daxil olan vəzifəli şəxslər hadisə yerinə gəldilər. Bununla bağlı yayılan məlumatda qeyd olundu ki, komissiyanın üzvləri Mingəçevirdə qəzanın başvermə səbəblərini müəyyən etmək istiqamətində işləyiblər. İyulun 4-də prezident yanında ölkənin enerji sistemində vəziyyətlə əlaqədar müşavirə keçirildi. Həmin müşavirədə də yaradılmış komissiyanın üzvləri çıxışlar edərək, hadisə ilə bağlı ölkə başçısına məlumatlar verdilər. Prezident tapşırırdı ki, qəzanın səbəbləri araşdırılmalı və hadisə ilə bağlı geniş məlumat verilməlidir. **Artıq hadisədən 17 gün keçməsinə baxmayaraq, komissiya qəza ilə bağlı ictimaiyyətə konkret fikir açıqlamayıb. Məsələ ilə bağlı Real TV-yə açıqlamasında ener-**

temin edilməsi üçün zəruri tədbirlər müəyyən edilir, intensiv araşdırmalar aparılır. Stareji obyektlərin enerji ilə təminatının alternativ mənbələrlə təmin olunması ilə bağlı təkliflər hazırlanır".

"Yeni Müsavat" a danışan təhlükəsizlik üzrə ekspert İlham Əliyev deyib ki, əslində komissiya 3 gün ərzində araşdırmanın nəticəsini ortaya qoymalı idi:

"Sərəncamdan sonra ilk araşdırma ortaya qoyulmalı idi. Növbəti kompleks araşdırmada isə qəzanın səbəbi geniş şəkildə açıqlanmalı idi. Obyekt nə qədər böyük olsa da bu, qəzadır. Bu, çox vacib, həyati əhəmiyyətli olan obyektidir. Ona görə də komissiya bununla bağlı araşdırmanı çox uzada bilməz. Araşdırmadan sonra problemin aradan qaldırılmasının yolları da deyilməli idi ki, belə bir hadisə bir də baş verməsin. Bu, kiminsə şikayət ərizəsi deyil ki, 1 ay müddətində baxsınlar. Məsələ 10 milyon xalqın həyati vacib obyektindəki qəzadan gedir. Mən İES-lərə bələdəm və bilirəm ki, maksimum 3 gün ərzində səbəbləri araşdırmaq olardı. Bu, həyati vacib obyektidir. Çörək, su, işıqla bağlı heç bir məsələni gecikdirmək olmaz".

□ Əli RAİS,
"Yeni Müsavat"

Şəhid anası ermənilərin Bakıya gəlməsinə etiraz edir

Nayidə Nuriyeva: "Oğlumun ruhundan utanıram"

İyulun 26-29-u Bakıda keçiriləcək "Jara-2018" Beynəlxalq Musiqi Festivalına erməni əsilli müğənni Zara Mqoyanın gəlməsi bir-mənalı qarşılanmayıb. Bir çox tanınmış sima, sənət adamları, media nümayəndələri etiraz səsini ucaldıb. Hətta sosial şəbəkədə "Stop" haştağı ilə kampaniyaya da başlayıblar.

Bu barədə "Yeni Müsavat" qəzetində "Tanınmışlar erməni müğənninin Bakıya gəlişinə etiraz edirlər" başlıqlı yazı dərc olunan sonra əfsanəvi döyüşçü, şəhid Bəhruz Nuriyevin anası Nayidə Nuriyeva redaksiyamıza zəng edərək bildirdi ki, erməninin Bakıya gəlməsinə etiraz edənlərə qoşulub: "Mənim şəhid anası olaraq qəlbim sızıldayır. Oğlumun ruhundan utanıram. Azərbaycana erməni ayağı dəyməsin. Erməninin Bakıya gəlməsinə etiraz edənlər də, bütün şəhidlərin ruhu narahatdır. Mənim dövlətimizə, vətənimizə, millətimizə canım qurban olsun. İnanıram ki, prezidentimiz səsini eşidəcək, erməninin ayağının Azərbaycana dəyməsinə imkan verməyəcək".

Qeyd edək ki, Bəhruz Allahverdi oğlu Nuriyev 1971-ci il iyulun 7-də Ağdam rayonunun Kəngərli kəndində anadan olub. Bakı şəhəri, Nizami rayonu, 250 sayılı orta məktəbi bitirib. Həvəskar rəssam olub, lakin çəkdiyi rəsmlər peşəkar rəssamların da diqqətini cəlb edib. Yüksək musiqi duyumlu Bəhruz həm də idmanın karate və boks növləri ilə məşğul olub.

1987-ci ildə Texniki Universitetin mexanika fakültəsinin gecə şöbəsinə qəbul olunub. 1989-cu ilin dekabrında hərbi xidmətə gəldi. Lakin 1990-cı il, 20 yanvar hadisələrindən sonra rus ordusunda xidmətdən imtina edərək xidmətinə Gəncədə davam etdirib. Sonradan könüllü müdafiə dəstəsinə qoşulan Bəhruz döyüş yolu Ağstafa rayonunun Köhnəqışlaq, Tovuzun Əlibəyli kəndlərindən, Şuşa, Laçın, Kəlbəcər, Ağdam, Ağdərənin müxtəlif bölgələrindən keçib. 1993-cü il, iyulun 17-də Ağdərə döyüşlərində 30 erməni yaraqlısını qətlə yetirib, sonda isə özü şəhid olub.

□ Könül İBRAHİM,
"Yeni Müsavat"

"Qarabağ" Çempionlar Liqasının birinci təsnifat mərhələsində Sloveniya "Olimpiya"sını iki görüşün nəticəsinə görə keçə bildi. Rəqib meydanında 1:0 hesabı ilə qalib gələn Ağdam klubu Bakıda qolsuz bərabərə qaldı.

Ötən sezon Çempionlar Liqasında 3-cü təsnifat mərhələsində "Qarabağ"ın rəqibi "Kukesi"- "Şerif" oyununun qalibi olacaqdı. İlk oyunda 1:0 hesabı ilə qalib gələn "Şerif" səfər qarşılaşmasında 1:2 uduzsa da, rəqib meydanında vurduğu qola görə növbəti mərhələyə yüksəldi və "Qarabağ"a rəqib oldu. Bu dəfə isə "Qarabağ"ın "Kukesi" ilə yolları kəsişdi. Ağdam klubu ilk görüşünü səfərdə keçirəcək. Bu qarşılaşma iyulun 25-də olacaq və Bakı vaxtı ilə 21:00-da başlayacaq. Bakıdakı cavab matçı isə avqustun 1-də keçiriləcək və 21:00-da start götürəcək.

Vitse-çempion olsalar da, ÇL-də mübarizə aparırlar, çünki...

Qeyd edək ki, "Kukesi" 2017-2018 mövsümünü vitse-çempion kimi başa vurub. Lakin çempion "Skenderbeu" danışılmış oyunlarda iştirak faktı ilə əlaqədar avrokuboklardan kənarlaşdırıldığından, Çempionlar Liqasına "Kukesi" yüksəlib. Bu klub I təsnifat mərhələsində Malta "Valletta"sını üstələməyi bacarıb və "Qarabağ"a rəqib olub.

Ötən ay Sloveniyada təlim-məşq toplanışında olan "Qəbələ" "Kukesi" ilə yoxlama görüşü keçirib. Görüş 1:1 hesablı heç-heçə ilə yekunlaşıb. **"Kukesi" və danışılmış oyunlar...**

Albaniya çempionu "Kukesi" bu ölkənin eyni adlı şəhərini təmsil edir. Klub 1931-ci ildə Albaniya Futbol Federasiyasından bir il öncə "Şokeriya Sporiv Kosova" adı altında təsis edilib. 1997-ci ildə ilk dəfə ölkənin birinci divizionuna vəsiqə alanda klub artıq "Pyerparami" adı ilə tanınırdı. Amma klub yüksək liqada çox qala bilməyib. 1991-ci ildə Albaniyada kommunist rejimin dağılması ilə klub da diqqətdən kənar qalıb. Yalnız 2010-cu ildə adını "Kukesi" kimi dəyişən klubun ulduzu parlamağa başlayıb. Həmin il klub Albaniya Super Liqasına vəsiqə qazanıb. Sponsorların kluba yatırımları tezliklə istənilən nəticəni verib və 2012-2013-cü il sezonun yekununda ikinci yeri tutaraq ilk dəfə Avropa liqasında oynamaq şansı qazanıb. İlk Avropa sınağında onlar Lüksemburqun "Flora" klubu ilə qarşılaşıblar. Ev oyununda qapılara top vurulmayıb. Səfər oyununda isə 1:1 bərabərlik sayəsində klub ikinci təsnifat mərhələsinə vəsiqə qazanıb. İkinci mərhələdə "Sarayevo"nu da mübarizədən kənarlaşdırıblar. Sonrakı rəqib isə Donetsk "Metalurq" klubu olub.

Bu mərhələni də hər iki oyunun nəticəsinə görə adlayan "Kukesi"nin pley-offda rəqibi Türkiyənin "Trabzonspor"u olub. "Kukesi" həm öz meydanında (0:2), həm rəqib meydanında (1:3) məğlub olaraq Avroliqanın qrup mərhələsinin bir addımlığından qa-

"Qarabağ"ın növbəti rəqibi- hər yerdən qovulan məşqçi, xorvat hücumçu...

Albaniya çempionu "Skenderbeu" danışılmış oyunlarda iştiraka görə avrokuboklardan qovulub və şans "Kukesi"nin üzünə gülüb

yıdı. 2014-2015-ci il Avroliqa arzusu isə ilk mərhələdən yarıda qalıb. Qazaxistanın "Kayrat" klubu onları mübarizədən kənarlaşdırıb. 2015-2016-cı illərdə bu dəfə Polşanın güclü "Legiya" klubu üçüncü təsnifat mərhələsində onları yarışlardan uzaqlaşdırıb. 2016-cı ildə isə Avstriyanın "Austriya" klubu ilə ikinci təsnifat mərhələ-

sində qarşılaşan klub ağır məğlubiyyətə (öz meydanında 1:4, rəqib meydanında 0:1) uğrayaraq Avroliqadan yenə kənar qalıb. 2017-ci ildə isə Çempionlar Liqasında ikinci təsnifat mərhələsində ilk oyunda "Şerif"ə minimal hesabla məğlub olan (0:1) klub öz meydanında 2:1 qalib gəlsə də, növbəti mərhələyə Tiraspol

da oradan da ayrılıb. Ötən ilin oyununda Pakult Serbiyanın "Radnički Niş" klubunda baş məşqçi olub. Amma burada da sentyabr ayına kimi duruş getirə bilib. Bir neçə ay işsiz qaldıqdan sonra bu ilin yanvarından o, "Kukesi"nin baş məşqçi postunu tutur.

Xorvat hücumçu, gürcü bombardir

Klubun hücum xəttində Şkodra Donet (Kosovo), Şexar Dino (Xorvatiya) və Xarba Xarisi (Bosniya və Hesoqovina) qeyd etmək olar. Yarımmüdafiədə braziliyalı oyunçu Kordeyro Melo Villiam, makedoniyalı Etemi Valonu qeyd etmək olar. Gürcüstanı təmsil edən legioner İrakli Dzariya ən təhlükəli oyunçulardan biridir. O, ötən mövsüm adını bombardirlər sırasına yazdırı bilib. "Valetta" ilə oyunda isə vacib qol vurub.

"Qarabağ"ın rəhbərliyi və oyunçuları ikinci təsnifat mərhələsində qarşılaşacağı "Kukesi" haqda ehtiyatlı danışılırlar. Baş məşqçi Qurban Qurbanov "Kukesi"nin oyunlarını izləməmişəm. Onların gücünü bilirəm. Qarşıda bizi çətin oyun gözləyir, daha ciddi hazırlaşmalıyıq" deməklə kifayətlənib. Maksim Medvedev isə deyib ki, rəqibin "Olimpiya"dan daha çətin komanda olduğunu düşünür: **"Onların hansı səviyyədə olduğunu bilmirik, sadəcə, adını eşitmişik. Albaniya komandasıdır, hər zaman sonadək mübarizə aparırlar, fiziki gücə üstünlük verirlər. Fikirləşirəm ki, "Olimpiya"ya oxşayan komanda olacaq. Hətta deyirdim ki, Sloveniya klubundan da möhkəm komandadır".**

□ Nazim SABİROĞLU,
"Yeni Müsavat"

klubu adlayıb. Maraqlıdır ki, "Şerif"lə oyuna hazırlıq üçün bu ölkədə olan klubun baş məşqçisi və 7 futbolçusu həmin vaxt "danışılmış oyunlar" şübhəsi ilə sorğu-sual olunmuşdular. "Kukesi"nin həmin il həm milli çempionatda, həm də beynəlxalq səviyyəli görüşlərdəki bəzi "nəticələri" şübhələrə səbəb olmuşdu. Məsələn, şübhələrə səbəblərdən biri Albaniya çempionunun yoldaşlıq görüşündə Rusiyanın "Dinamo" klubuna 6-0 uduzması idi.

Klubu həmin il baş məşqçisi albaniyalı mütəxəssis Ernest Qoka çalışdırırdı. Bu ilin yanvarından isə klubun baş məşqçisi Peter Pakultdur.

Baş məşqçi Peter Pakult kimdir?

58 yaşlı avstriyalı baş məşqçi Peter Pakult futbolçu kimi karyerasına Vyannanın "Floridsdorf" klubunda başlayıb. "Winer Sport-Club" da oynayıb. Bu klub sonradan "Rapid"ə birləşdirilib və Peter orada da 4 il oynayıb. O, "Tirol"un heyətində daha parlaq çıxışı ilə yadda qalıb. O, 1989-cu ildə bu klubun heyətində Avstriyanın ən yaxşı bombardiri olub, iki dəfə ölkə çempionluğunu bayram edib. 1993-cü ildə o, "Münhen-1860" heyətinə qatılıb ki, burada da klubun Bundesliqaya qayıtmasında böyük zəhməti olub. O, futbolçu karyerasını 1996-cı ildə Vyannanın "Austri" klubunda başa vurub.

2015-ci ilin oktyabrında o, Slovakiyanın "Zavirç" klubunun yeni məşqçisi oldu, lakin iki həftə sonra vəzifədən azad edildi. 2017-ci ilin yanvarında isə Pakult Xorvatiyanın "Çibali" klubunun yeni baş məşqçisi oldu. Lakin beş oyunda qələbə qazanmadığı üçün mart ayın-

Havalaların isti keçməsi ilə əlaqədar olaraq ölkə ərazisində ilanların sayı artıb. Bu barədə Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası Zoologiya İnstitutunun direktoru Elman Yusifov "Trend"ə açıqlamasında bildirib.

Qeyd edək ki, son zamanlarda ilanların sayının artması ilə ilan sancmaları da çoxalıb. Kliniki Tibbi Mərkəzin Toksikologiya şöbəsinin müdiri, baş toksikoloq Azər Maqşudov bildirib ki, aprel ayından bu günə qədər ölkədə 48 nəfər ilan sancması ilə bağlı quruma müraciət edib. O bildirib ki, müraciət edənlərin 6 nəfəri azyaşlı uşaqlardır. Baş toksikoloqun sözlərinə görə, əsasən gürzə ilanının sancması ilə bağlı müraciətlər daxil olub:

"Ölüm halı olmayıb. Hazırda 2 nəfər şöbədə müalicəsi davam edir. Bundan əlavə, 6 nəfər əqrəb, 2 nəfər qaraqurd sancması ilə müraciət edib, ölüm baş verməyib. Sirkə turşusu zəhərlənməsi ilə bağlı 2 ayda 4 nəfər, dərman zəhərlənməsi ilə bağlı isə 8 nəfər müraciət edib. Dərman zəhərlənməsi ilə müraciət edənlərdən 2 nəfəri uşaq, 6 nəfəri isə böyükdür".

Azər Maqşudov da qeyd edib ki, havaların kəskin istiləşməsi səbəbindən ilan sancmaları öten ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 5-6 nəfər çoxdur.

Bəs son vaxtlarda ilanların sayının artma səbəbi nədir?

E.Yusifovun sözlərinə görə, ilanların sayının artmasına əlverişli iqlim şəraiti ilə yanaşı, qida zənciri də təsir edir. Onun sözlərinə görə, becərilməyən torpaqlarda xırda gemiricilərin sayının artması onlarla qidalanan ilanların

Ölkədə yeni təhlükə - ilanlar niyə artıb...

Elman Yusifov: "Azərbaycanın yarım səhra əraziləri ilanların artımı baxımından çox təhlükəlidir"

rın da say artımına səbəb olur. Bununla bağlı araşdırmaların aparılmasını vacib sayan institutun direktoru ilanlara daha çox Kür-Araz ovalığında yerləşən Aran rayonlarında təsadüf edildiyini də söyləyib.

O qeyd edib ki, Azərbaycanın yarım səhra əraziləri ilanların artımı baxımından çox təhlükəlidir:

"Bunlar ərazi etibarı ilə Qobustan-Abşerondan tutmuş Ağstafaya qədərdir. Kür boyunca yerləşən Salyan, Neftçala, Biləsu-

var rayonlarında belə risklər var". Bəs ilan sancması təhlükəsindən necə qorunmaq olar?

Bu barədə FHN dəfələrlə marifləndirici xəbərdarlıqlar bəyan edib. Məsələn, bildirilir ki, meşəyə gedərkən uzun şalvar geyinməli, qalın dəri və ya rezin materialdan olan uzunboğaz çəkmədən istifadə etmək lazımdır. Çünki ilanlar bu materialları dişləyə bilmir. Rast gələn yuva, hündür otluq və aşmış ağaclardan uzaq durmaq lazımdır. Gedərkən yolu açmaq

üçün sıx otluğa əl salmaq olmaz. Bunun üçün mütəəq əl ağacından istifadə etmək lazımdır. Qaya parçası və ya ağac kötüyünün üzərinə oturmazdan əvvəl onu diqqətlə nəzərdən keçirmək lazımdır. Əgər meşədə gecələmək planı olarsa, əvvəlcədən toplanan çirpədən ocaq qalanmalıdır. İlanlar alov və səs-küydən çəkinir. İlanla rastlaşdıqda isə dayanmaq, geriye çevrilmədən yavaşca uzaqlaşmaq, diqqət cəlb etməmək üçün qəfil, kəskin hərəkətlər etməmək lazımdır.

Unutmaq olmaz ki, ilan və əqrəb ona toxunmadıqca, insanı sancmır.

Xəbərdarlıqlardan biri də budur ki, ölmüş bilinən ilana belə yaxınlaşmaq olmaz. Çünki bəzən sürünənlər özünü ölmüş kimi göstərə bilər. Zəhərli ilan zərərsizdən seçmək lazımdır. Belə ki, adətən təhlükəli ilanlar parlaq və əlvan rəngli olur, özlərinə xas fısıltı və şaqilliyi səsləri çıxarırlar.

İlan sancması zamanı nə etməli?

Ölkəmizdə 28 ilan növü vardır ki, onların da yalnız 7 növü zəhərliyə sahibdir. Zəhərli ilanların isə hamısı ekspertlərin də qeyd etdiyi kimi, gürzə növünə aiddir. Onların zəhəri olduqca təhlükəlidir. Bu növ

sancmasından artıq bir neçə dəqiqə sonra insan bədənində zəhərlənmə başlayır. Bəzən isə ilan sancması ilə qarşılaşan insana düzgün olmayan türkçərə tədbirlər görülməsi onun vəziyyətinin ağırlaşmasına, hətta ölümünə səbəb olur. Əsasən də rayon və kəndlərdə ilan sancan ətrafa jüt qoyulur və yaxud yaralı yeri kəşib, qanı sorurlar. Lakin məlum olub ki, nəinki ağızla, hətta xüsusi ekstraktla zəhəri soranda onun yalnız 13 faizini çıxarmaq mümkündür.

Adətən ilanlar insanın ətrafına, xüsusən də aşağı ətrafına hücum edir. Bu zaman yaralı insanı hərəkətsiz hala gətirib, dişləmiş yaranı yodla steril etmək

və dərhal həkimə çatdırmaq lazımdır. Tibb məntəqəsində ilan sancan adama mütəəq şəkildə zərər vurulur.

Qeyd edək ki, yaralıni həkimə çatdırana qədər ilan sancan ətrafa yaxın oynaqları işlətmək olmaz. Çünki bu, zəhəri bədəne tez yayılmasına köməklik edə bilər. Sadəcə, həmin ətrafa yüngül, sıxmayan steril sarıq qoymaq olar. Yaranı sorub zəhəri çıxartmaq və ya həmin ətrafı kəsmək, üzünə qatıq qoymaq məsləhət deyil. Ona görə ki, tez bir vaxtda çirklənmiş yara infeksiyalaşmış yaraya keçir və sonra fəsadlaşmış hal alınır.

Xalidə GƏRAY, "Yeni Müsavat"

Ölkədə qarpız qıtlığı və bahalıqlığının səbəbləri bilindi

Ekspert: "Qarpız-yemiş sahələri ildən-ilə azalır"
Nazirlik: "Fermərlərimiz hələ də tələb-təklif qanunlarına uyğunlaşa bilmirlər"

Iyulun sonları olmasına baxmayaraq, bazarlarda qarpız böhranı yaşanmaqdadır. Bunu ekspertlər də təsdiqləyir. İstənilən bazarda az halda piştaxtalarda qarpız satıldığına şahid oluruq, qiymət isə bahadır.

Fermərlərə görə, qarpız böhranının iki səbəbi var: birincisi odur ki, öten il nisbətən bu il qarpız tarlaları az olub, səbəb də ərazilərdə daha çox pambıq ekilməsidir. İkinci səbəb isə son vaxtlarda havaların kəskin istiləşməsi ilə bağlıdır. Belə ki, qarpız tarlalarına azot gübrəsinin normadan artıq vurulması və kəskin istilərin olması tarlaları sıradan çıxarıb. Qarpız az olduğundan qiymət də qalxıb.

Bakıda hazırda bazarlarda, iri marketlərdə mövsümdə ən çox tələb olunan bostan bitkisi qarpızın bir kilosu 50-60 qəpikdən satılır. Əgər alıcı yaxşı qarpız istəyirsə, bu qiymət 1 - 1,5 manat olur. Halbuki öten il bu vaxt qarpız 20-30 qəpikdən təklif edilirdi.

Bu ilə kimi bazarlara qarpız məhsulu əsasən Sabirabad rayonundan gətirilirdi. İndi Sabirabad qarpızı da demək olar ki, "yoxa" çı-

xıb. Deyilənə görə, hətta bu rayonun özündə belə satılan qarpız məhsulunun böyük qismi başqa rayonlardan gətirilir. Araşdırmalar onu göstərir ki, hazırda bazarlara çıxarılan qarpız məhsulu əsasən Salyan rayonunun payına düşür.

Kənd təsərrüfatı üzrə ekspert Nicat Nəzirli problemi "Yeni Müsavat"a belə şərh elədi: "Burada

bir çox faktorlar var ki, onlar bostan bitkilərinə təsir edib. İlk növbədə bildiyiniz kimi, bu ilin ilkin yaz dövrü kənd təsərrüfatı üçün əlverişli keçmədi, qeyri-sabit hava şəraiti müşahidə olundu. Sonra isə kəskin istilər başladı, bu da bostan sahələri məhsullarına ciddi təsir etdi. Həmçinin bu il su təminatı o qədər də yüksək səviyyədə olma-

yıb, yerlərdə bostan bitkiləri ekən fermerlərin dediyinə görə, bəzi sahələr yanıb. Hətta bəziləri deyir ki, sahələr yandıqından azacıq da olsa məhsul götürə bilməyiblər. Vaxtında suvarma imkanı olmadığı üçün sahələrdə yanma, tağların az bar verməsi müşahidə edilir. Digər səbəb odur ki, 2018-ci ildən bəri konkret qarpız ekini azalıb. Bu

il ölkədə texniki bitkilərin ekini sahəsi bostan məhsullarının hesabına artırılıb. Pambığın birdən-birə 130 min hektara çatdırılmasında bostan sahələri aktiv rol oynayıb, nəticədə istehsalın həcmi aşağı düşüb. Son illərin statistik təhlilləri göstərir ki, qarpız-yemiş sahələri ildən-ilə azalır. Məsələn, 2008-ci ildə 22 min hektarda ekilməmişə, 2016-cı ildə 18 min hektara düşüb, düzdü, məhsuldarlıq yüksəkdir - 180 sentiner. Demək ki, bostan ekini marağın azalmasının digər səbəbləri də var. İki il ərzində qarpızın ümumi istehsal həcmi 364 min tondan 350 min tona enib. Bir məsələni də nəzərə alaraq ki, hazırda bazarda satılan qarpız örtük altında yetişdirilən (pamık) qarpızdır. Bu cür qarpızlar açıq sahədə yetişdirilən qarpızdan fərqlənir. Bildiyiniz kimi, pamık məhsullarına müxtəlif dərmanlar vurulur. Beləliklə, biz qarpız məhsulunu əsasən avqust ayında görəəcəyik".

Ekspert yaxın vaxtlarda qarpız böhranının aradan qalxacağını bildirdi: "Bu, müvəqqəti böhrandır. Bir həftə, on gündən sonra açıq sahə qarpızı çıxacaq və bazarda qarpız məhsulu ilə bağlı vəziyyət stabilləşəcək. Azərbaycanda qarpız məhsulu verən rayon əsasən Sabirabaddır. Artıq bu rayonda qarpız yığıma başa çatıb. Halbuki bundan əvvəl Sabirabad qarpız yığımi ilin ortasına qədər olurdu. Lakin indi bu boşluğu digər rayonlar doldurmağa çalışır. O biri rayonlarda da potensial o qədər də güclü olmadığından, bazarda boşluq yaranıb. Bunun üçün də gözləyirəm ki, avqustun əvvəlində açıq sahə qarpızının satışı başlayacaq və qiymətlər əvvəlki stabil vəziyyətə yaxınlaşacaq".

Məsələ ilə bağlı Kənd Təsərrüfatı Nazirliyinin də mövqeyini öyrənməyə çalışdıq. Nazirliyin informasiya və ictimaiyyətlə əlaqələr şöbəsinin rəhbəri Anar Hüseynov mövzu ilə bağlı bunu dedi: "Son zamanlar sosial mediada bazarda qarpızın qiymətinin bahalaşması ciddi müzakirə olun-

mağa başlayıb. Bununla bağlı nazirliyə müraciətlərə, bizə ünvanlanan suallara cavab olaraq bildirmək istəyirəm ki, Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi nəinki qarpızın, ümumiyyətlə, heç bir məhsulun qiymətinin müəyyən olunmasında iştirak etmir. Liberal iqtisadiyyatlarda bazarda qiymətlər tələb-təklif əsasında formalaşır. Nazirlik olaraq bizim missiyamız fermerləri hansı məhsulun ekilib-becərilməsi ilə bağlı məlumatlandırmaq, tövsiyə vermək, aqrotexniki qulluq qaydaları ilə bağlı marifləndirmək, fitosanitar xidmət göstərməkdir. Qarpızın bahalaşması səbəblərinə gəldikdə, bir neçə səbəb var. Kənd təsərrüfatı mütəxəssislərinin fikrincə, bahalaşma ənənəvi problemlə bağlıdır - fermerlərimiz hələ də tələb-təklif qanunlarına uyğunlaşa bilmirlər. Hamımız bilir ki, hər il hansısa məhsulun qiyməti əvvəlki ilə müqayisədə baha, ya ucuz olur. Bu il bazarda hansı məhsul baha olubsa, əksər fermerlər sanki sözləşmiş kimi gələn il həmin məhsuldan ekirlər, nəticədə bazarda məhsul bollası və qiymətlər aşağı düşür. Yaxud bu il ucuz olan məhsulu gələn il ekirlər, nəticədə bazarda həmin məhsul bahalaşır. Bu prosesdən ən çox əziyyət çəkən təbii ki, fermerlərin özləridir. Qarpızın bu il bahalaşmasının səbəblərindən biri budur. Səbəblər əslində çoxdur - daha çox gəlir gətirən texniki bitkilərin becərilməsinə marağın artması, yayın quraq keçməsi və s. Bu problemlər, məsələn, Bərdə, Ağcabədi, Zərdab, Kürdəmir və İmişlidə qarpızın gec yetişməsinə səbəb olub, bazarda qıtlığın yaranmasının, qiymətlərin bahalaşmasının səbəblərindən biri də budur. Amma bir daha qeyd etmək istəyirəm ki, qarpızın və digər kənd təsərrüfatı məhsullarının qiymətinin formalaşmasında Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi heç bir formada iştirak etmir".

Xalidə GƏRAY, "Yeni Müsavat"

qaydasına düşər.

İnsanın qəlbi bir hovuzla bənzəyir

Ariflər deyir ki, insanın qəlbi bir hovuzla oxşayır. Hovuzlar bir neçə cür olur. Müasir hovuzlar çoxu bu cürdür ki, onları kənardan doldururlar. Qədimdə hovuzlar fərqli olub. Bəzən həmin hovuzlar bulağın suyu ilə dolarmış, bəzən də mümkün idi ki, kənardan yağışın suyu, çayın suyu ilə və s. ilə zənginləşmiş.

Allah insana bir qəlb verib. Bu qəlb iki cür dola bilər. Birinci - kənardan. Gözün vasitəsilə, qulağın vasitəsilə qəlb qidalana bilər. Allah insana göz verib ki, mütaliə etsin, ibrətlərə bax-

Göz düzgün qəbuledici olsa, qulaq düzgün qəbuledici olsa, ondan sonra Allah bizi vətə verib ki, içərimizdən də bulaqlar fəvvarə vuracaq, içimizdəki ən təbii bulaqlar işə düşəcək. Qırx gün lazımdır ki, insan bu təmizlik ilə məşğul olsun. Bu, qırx günə baş verir...

Hər kim ixtlasla qırx gecə-gündüz Allah yolunda addım atsa...

Həzrət Peyğəmbər (s) buyurur: "Hər kim qırx gecə-gündüz ixtlasla Allah yolunda addım ata, Sübhan Allah hikmət çeşmələrini onun qəlbindən dilinə süzdürər". Həzrət Rəsulallah (s) bəşəriyyətin, insanlığın təbibidir. O Həzrət

baxış ola bilər. Bir baxış budur ki, insan qırx gün çalışır, sonra ixtlaslı olur. Bu, doğru yol deyil.

Bir baxış budur ki, insanın nə dərəcədə ixtlası varsa, qırx gün ərzində də ixtlası elə o həddə olur. Bu da Peyğəmbərimizin (s) buyuruşunda keçən məsələ deyil.

Üçüncü dəqiq şərh budur ki, bizim gözləntimiz olmasın ki, birinci günün ixtlası qırxıncı günün ixtlası ilə eyni olacaq. Birinci günün ixtlası birinci günün ibtidai səviyyəsinə uyğun olacaq. İkinci gün, növbəti günlər ixtlas ondan daha yuxarı olacaq. Günbəgün ixtlasın səviyyəsi artacaq. Biz narahat olmaq ki, ilk gündə ixtlasımız istədiyimiz sə-

Cümə söhbətləri
B ismilləh-Rahmə-nir-Rahim
 İnsanın həyatında ən ciddi mövzulardan biri budur ki, biz nə edək ki, Allah bəyənən halda hər günə daxil olaq, nə edək ki, Qiymətə üzünə halda gələk. Mümini, iman əhlini düşündürən sual budur.

İnsan həyatı sürətlə gedir. Hesablayırıq ki, bir ay öncə mübarək Ramazan ayı ilə vıdalaşmışdıq. Sanki dünən idi. Zilqədə ayının daxil olması o deməkdir ki, bizi mübarək Ramazan ayından artıq bir ay ayırdı.

Əxlaq ustaları tövsiyə edirlər ki, mütəqdirdir ki, bizim özümüzle məşğul olmamız üçün programımız olsun, hesab-kitabımız olsun. Maraqlıdır ki, əxlaq ustalarının tövsiyələrində, İslamın əxlaq nəzəriyyəsində alimlər məsləhət görürlər ki, insan ara-sıra qırxgünlük proqramlar tərtib etsin. Bu proqramlara əsasən, insan özünün mənəvi sağlamlığı, mənəvi yüksəlişi, öz hallı ilə bağlı konkret hədəflər qoysun, özü ilə birmənalı məşğul olsun.

Qəlbın paklanması üçün ən gözəl imkan

Ayətullah Cavad Amuli cənablarının buyuruşunda var ki, bu qırx günün hər fəslində, hər dövründə, hər dönəmində ola bilər. Belə deyil ki, ancaq bəlli zamanlarda, bəlli müddətlərdə imkan var ki, bizlər düzlək, islah olaq. İlin hər günündə insanın düzlənmək imkanı var. Hər o gün ki, tövbə etmək halımız olsa, Allah Təala bizlərə bu halı nəşib etsə, bu, ilin hər günü üçün uygundur.

Amma bu günlərin içərisində önəmli firsətlərdən də biri, xüsusən də insan qırx gün mənəvi təkamülü ilə məşğul olmaq, özünün qırxgünlük mənəvi profilaktikasını etmək istəsə, xüsusi imkan da təqdim olunub. Bu imkanların baharı - Zilqədə ayının birinci günündən Zilhicce ayının onuncu gününə qədər davam edən 40 gündür. Bu mənəvi yüksəliş Həzrət Musa (ə) ilə mənəvi uyğunluq tapmaqla səciyyələnir. Zilqədə ayının başlaması - bu 40 günlük mənəvi marafona start verilməsi mənasını verir.

Allah peyğəmbərlərinin (ə)

Qırxgünlük mənəvi marafonun startı

Hacı İlqar İBRAHİMOĞLU, ibrahimoglu@gmail.com
 İlahiyyatçı-filosof, İçərişəhər Cümə məscidinin imam-cama

ləre diqqət etsə, halı xeyli dəyişər.

Bütün əməlləri Allah razılığı üçün edək, razı olmadıqlarından çəkinək

Ayətullah Cavad Amuli cənabları buyurur ki, insanın mənəvi təkamülünə diqqət ayırmamasının baharı həmin bu qırx gündür. Amma bu qırx gün cür olmalı deyil ki, bizlər təki-dünya olaq. Dünyanın içərisində yaşayacağıq, dərs oxuyacağıq, işləyəcəyik, bütün məsuliyyətlərimizi, mükəlləfiyyətlərimizi icra edəcəyik, bununla paralel dünya vuruşunu kənara qoyacağıq. Bu qırx günü Allahın razılığına uyğun yaşamağa çalışacağıq.

Bizim böyük bir firsətimiz var. Bu qırx günün içərisində nə yediyimizi, nə içdiyimizi, nəyə baxdığımızı, nəyə qulaq asdığımızı, həyatımızın bütün sahələrini nəzarətə götürə bilərik. İnsan qırx gün dilini nəzarətdə saxlasa, özünü xeyli bələlərdən qorumuş olar.

Burada iki mühüm məsələ var. Biri budur ki, Allahın razılığı olmayan işləri görməyək. Hər hansı bir iş ki, Allahın razılığına uyğun gəlmir - o işi həyata keçirməyək. Bunu etsək, işin böyük bir hissəsi həll olmuş olur. Allahla əhd bağlayaq ki, qırx gün ərzində Onun razılığına zidd olan bir işi görməyəcəyik. Digər tərəfdən də etdiklərimizin niyyətinə fikir verək ki, Allahın razılığı üçün edək. Adam ola bilər ki, namaz qılsın, amma Allahın razılığı üçün etdiyini yaddan çıxarmış olsun. Nə ediriksə, Allahın razılığı üçün edək. İnsan bu iki məsələyə diqqət etsə, işlər

qəlb bu ibrətlərdən qidalanaraq dolsun. Allah insana qulaq verib ki, moizə eşitsin, dərs eşitsin, nəsihət eşitsin, qəlb bunlarla dolsun. Biz indi bu mövzuda əsəndə, oxuyanda qəlbimiz qidalanır.

Allah insana elə bir qəlb verib ki, həm kənardan, həm də daxildən dolmaq qabiliyyətinə malikdir. Qəlbimizin daxilindən bir bulağı var ki, o, qəlbimizi aşırıb-daşıra bilər. Biz bir ömür ancaq kənar mənbələrdən qidalanırdıq. Məktəb kənar, bağça kənar, həyatımızın digər sahələri kənar. Çox zaman da bu aldıqlarımız qəlbimizin qidalanması üçün o qədər də faydalı olmur. Hətta yaxşı qida alsaq da, öyrəşmiş qəlbimizi kənardan qidalandırmıyıq.

Amma dinimiz deyir ki, daxilimizdə də bir bulaq var, o bulaq əgər sağlam olsa, o bulağın gözləri tutulmasa, işə düşsə - qəlbimiz içəridən də dolar. Bu qırxgünlük onun üçündür ki, biz kənardan alacağlarımızı kontrol edək, filtrlər qoyaq, lazımsız məsələlərin daxil olmasına imkan verməyək.

Bir kondisioner bir il işləyir, ikinci ildə görürük ki, lazımı qəddər sərinlik vermir. Dərhal həmin kondisionerin filtrlərini çıxarırdıq, baxırıq ki, toz basıb, qubar basıb. Tez onu təmizləyirik. İndi illərlə təmizləmədiyimiz qəlbimizin mənəviyyat filtrləri nə vəziyyətdədir?!

Allah bizə bir varlıq, bir mövcudiyət verib, biz kənardan gələn təhrikləri qəbul edərkən onları filtrlərdən keçirməliyik. Əgər o filtrləri vaxtaşırı təmizləməsək - elə nə gəldi, necə gəldi qəbul edəcəyik.

(s), bizim xəstəliklərimizdən xəbərdardır. Bir həkimə gedirsən, misal üçün, deyir ki, gərək bəlli bir müalicə yerinə gədsən, bəlli bir müddətdə orada lazımı müalicəni alasan. Biz bunun müqabilində həkimə çoxlu suallar veririkmi, şəkk edirikmi? Çünki inanırıq ki, həkim bizim xəstəliyimizdən və onun müalicə yolundan xəbərdardır. İndi bizim də Həzrət Rəsulallahın (s) insanların bütün mənəvi xəstəliklərindən xəbərdar olan qəlblərinin təbibi olmasına etiqadımız var.

Bu ayın gecələri firsətdir

Mübarək buyuruşda qırx günə yanaşı, gecə-gündüz ibarəsi vurğulanır. İnsan adətən harayasa səfərə getməyi planlaşdıranda, gecə qərar verir, səhər yola düşür. Qırx gün insan gecə qərar verə, gündüz də onu icra edə - onun halına mütəq halına təsir qoyar.

Xüsusən gecələrə təkid var. Zilqədənin və Zilhiccenin on günlüyünün gecələrinə Allah xüsusi bərəkət verib. Həzrət Musa (ə) ilə uyğunlaşsın bu gecələrdən bəhrələnmək imkanları var. Bu gecələrdə elə bir bərəkətlər var ki, onlardan istifadə etsək, həyatımız mübarək bir həyat olar.

Bu əyyamla bağlı açıqlamalarda gəlir ki, o gecələrdir ki, gündüz başımız qarışıq, kənar təhriklərin təsiri altında olur, amma gecələr bir firsətdir ki, özümüzle Allah arasında ünsiyyət yaratmaq imkanımız olur. Bu gecələrdə az müddətdən çox müddətə doğru Allahla olmağı öyrənək.

İxtlasın həqiqəti necədir?

Həzrət Peyğəmbərin (s) buyuruşunda həm də ixtlas mövzusunda xüsusi vurğu edilir. Üç

viyyədə deyil. Növbəti gün, sonra daha yaxşı olacaq. Deməli, ixtlasın artımı da baş verəcək.

İxtlasla bağlı bir mühüm nöqtə də var. Əgər insan qərar verə ki, mən bu qırx günə riayət edim, artıq qırxıncı gün hikmət bulaqları qəlbimdən dilimə süzülün - artıq ixtlası pozub. Əgər hədəf bu olsa ki, qırx gün əməl edir ki, qəlbindən hikmət bulaqları qaynasın - artıq ixtlasdan çıxıb. İxtlas budur ki, əməli yalnız Allah üçün edək, qalanında, lütfələrində Ona təvəkkül edək.

Bu əyyamda nələri edək? Əməllərdən biri orucdur. Təbii ki, yaydır, oruc tutmaq çətindir, hamının da vərdişi yoxdur. Nə qədər bacarırsan, çalışsın ki, oruc nemətinə bəhrələnek. Əsas isə insan gərək gözünü, dilini, qulağını, düşüncələrini, niyyətlərini, qəlbini bu qırx gündə iki məcrada saxlasın. Birincisi, Allahın razılığının ziddinə bir şey etməyə qoymayaq, ikincisi, elədiklərimizi Allah üçün edək. Allah buna böyük bərəkətlər verir.

Bu ay özünün böyük kəramətli günləri ilə məşhurdur. Artıq İmam Museyi Kazımın (ə) əziz, fəzilətli qızı Həzrət Məsumənin (s.ə) mövludunu geridə qoymuşuq. Qarşıdan Həzrət İmam Rzanın (ə) nurani mövludu gəlir. Allah bütün hər kəsə bu günlərin bərəkətinə bol tofiqatlar nəşib etsin! Əsas odur ki, biz Allahdan istəyək, Allah nəşib edər.

Allahım, aqibətlərimizi xeyirli et! Bizlərə bu günlərin bərəkətlərindən layiqincə bəhrələnməyi nəşib et!

Allahım, qəlbimizi saflaşdırmaq üçün çalışmağı bizə inayət et!

Allahım, qəlbimizin bulaqlarının qaynasını nəşib et! Amin!

MÜSAVAT

Son səhifə

N 155 (7044) 20 iyul 2018

Pilotların niyə havada yatdığı məlum oldu

Avropalı pilotlar birliyi tərəfindən aparılan araşdırma zamanı müəyyən olunub ki, Avropada hər 3 pilotdan 1-i uçuş əsnasında ən azı bir dəfə pilot kabinəsində yatır. Araşdırma zamanı Avropa səviyyəsində 6 mindən çox pilota iş əsnasında nə qədər yorulduqları ilə əlaqədar suallar verilib. İngiltərədə pilotların 43 faizi, Danimarkada 50 faizi, Norveçdə 53 faizi, İsveçdə isə 54 faizinin uçuş əsnasında ən azı bir dəfə istəmədən də olsa yatdığı üzə çıxıb. İngiltərədə isə pilotların üçdə biri oyandıqları vaxt həmkarlarını da yatmış halda tapdıqlarını deyirlər. Pilotlar isə vurğulayırlar ki, uzun müddətli səfərlər, hava limanında gözləyərək keçən vaxt, gecə uçuşlarına görə uzun müddət yuxusuz qalırlar. Almaniyada isə hər 5 pilotdan 4-ü həddindən artıq yorğunluq səbəbi ilə uçuş əsnasında səhvlər etdiyini söyləyib. İsveçdə bu nisbət yüzə 71, Norveçdə isə yüzə 79-dur.

Yaşını azaldıb məktəbə daxil oldu...

ABŞ-ın Pensilvaniya ştatındaki federal məhkəmə Ukrayna vətəndaşını 2 aylıq müddətə həbs edib. Buna səbəb onun dörd il ərzində özünü məktəb şagirdi kimi təqdim etməsi olub. Əslində onu fevralda həbs ediblər, amma məhkəmə indi keçib. Samarinin yalanının necə üzə çıxması barədə heç nə deyilmir. O, beş cinayət əməlinə ittiham olunur. 24 yaşlı Artur Samarini sənədlərində və sürücülük vəsiqəsində doğum tarixini dəyişdirib. 2012-ci ildə turist vizasının müddəti bitəndə kişi Harrisberq şəhərindəki Eşer Potts adına orta məktəbə daxil olub. Özünü gerçək yaşından 6 yaş kiçik təq-

dim edən ukraynalı məktəbə daxil olub və məktəbin həyatında aktiv iştirak et-

məyə başlayıb. O, eyni zamanda 15 yaşlı bir qızla da münasibət qurub.

Qadının 105 yaşı var, amma birinci sifə çağırıldı

105 yaşlı İsveç qadına məktəbəqədər hazırlıq sinfində təhsil almaq üçün dəvət göndərilib. Lenta.ru saytının xəbərinə görə, sözügedən məktubda qadına 6 yaşlı gələn il tamam olacaq uşaqlarla bir sinifdə oxuyacağı deyilib. Anna Erikson adlı qadın qocalar evində yaşayır. 105 yaşlı qadın ölkənin Təhsil Nazirliyindən məktub alan 6 nəfərdən biridir. Daha sonradan anlaşıb ki, məktub "kim ki 07-ci ildə doğulub" girişi ilə 2007-ci ildə doğulan uşaqların ailəsinə göndərməliymiş. Amma nazirlikdə nəzərə alınmayıblar ki, bu məktub 1907-ci ildə doğulanlara da göndərilə bilər. 105 yaşlı təqaüddü isə 6 yaşlılarla eyni kursa göndərildiyi üçün şoka düşüb. Amma Erikson bu barədə heç yerə şikayət etməyib. Əksinə, bu durumu məzəli saydığı üçün xeyli əylənib. Təhsil Nazirliyindən isə deyilib ki, 105 yaşlı təqaüddü də bu siniflərə baş çəkə bilər.

Onlar tətillə çıxanda bir-birini görmək istəmir

Rus turistlərin 40 faizi xarici ölkələrdə baş tutan tətillə zamanı öz həmvətənləri ilə görüşü arzu edilməz sayır. Skyscanner turist servisinin 2.5 min nəfər rus turist arasında keçirdiyi rəy sorğusunun nəticələrinə görə, respondentlərin 40 faizi ümumiyyətlə həmvətənlərinə diqqət göstərmirlər, qalanları isə bu görüşdən məmnundurlar. 26 faiz bu qarşılaşmadan qeyri-məmnunluğu rusların səyahət etdikləri ölkənin mədəniyyət və adət-ənənəsinə hörmətsizlikləri ilə izah ediblər. Daha 23 faiz isə qeyd edib ki, rusların ətrafdaqlarına münasibəti alçaldıcı olur. 17 faiz rusların alkoqollu içkilərdən çox istifadə etməsini əsas götürüb. Rəy soruşulanların 23 faizi isə bu görüşdən məmnun olur. Onlar hesab edir ki, həmvətənlərlə sən vaxt keçirmək daha məqsəduyğundur.

44 faiz respondent isə iddia edib ki, ruslar tətillə zamanı özlərini digər millətlərdən olan turistlərdən daha pis aparır.

QOÇ - Bu gün yaxın ünsiyyətdə olduğunuz insanların əksəriyyəti problemlərinizin həllində böyük rol oynayacaqlar. Bu, çıxardığınız qərarlardan, atduğunuz addımlardan bir-başına asılı olacaq.

BUGA - Müəyyən çalarlarına görə bəxtinizə ziddiyyətli təqvim düşüb. Qarşılaşdığınız proseslərin inkişafı gah müsbət, gah da mənfii istiqamətə yönələcək. Uzaq səfərlərdən imtina edin.

ƏKİZLƏR - Saat 16-ya qədər nəzərdə tutduğunuz planların böyük əksəriyyətini həyata keçirməkdə çətinliyiniz olsa da, ailə-sevgi zəminində yeni mərhələyə qədəm qoyacaqsınız. Odur ki, bərk durun!

XƏRÇƏNG - Bu təqvimdə bir qədər neytral mövqedə dayanmağınız məsləhət görülür. Hansısa ciddi və riskli işlərə qol qoymamalısınız. Bu günün işini sabaha saxlamayın. Qərarlarınızda qəti olun.

ŞİR - Saat 14-ə qədər olan ərəfə istisna olmaqla qalan saatları yüksək əhval-ruhiyədə başa vuracağınız ehtimal olunur. Göy qübbəsi ürəyinizi sevgisiz qoymamağı tövsiyə edir.

QIZ - Maliyyə məsələlərində uğurlarınız mümkündür. Axsamı hər hansı məclisdə keçirməyiniz daxili nigaranchılığınızı azaldacaq. Qonşu və qohumlarla münasibətləri məcrasından çıxarmayın.

TƏRƏZİ - Bu tarix şəxsi işlərinizdə əsaslı dönüş yaratmaq üçün böyük əhəmiyyət kəsb edəcək. Boş dayanmaqdan əvvəl sözlərinizi birləşdirib yalnız irəli getməlisiniz. İşiqucu gələn bütün yollara baş vurun.

ƏQRƏB - Səhər saatlarından mənfii enerjiyi Ay bürcünüzə olsa da, aktivliyinizi artırmağınız. Bunun öhdəsindən gəlsəniz, ulduzlar yardımçınız olacaq. Sənədləşdirmə işlərinə diqqət yetirin.

OXATAN - Həddindən ziyadə uğurlu ərəfədir. Mövcud sıxıntı və nigaranchılığınızı aradan qaldırmaq üçün ətrafınızdakılar sizə yardımçı olacaqlar. Yaşca sizdən böyük olanlara qulaq asın!

OĞLAQ - Nəzərdə tutduğunuz əksər sahələrdə irəliləyişə nail olacaqsınız. Həmkarlarınızla ünsiyyətdə obyektiv olun. Öz müsahibələrinizə bacardığınız qədər güzəştə gedin. Mistik düşüncələrdən uzaq olun.

SUTÖKƏN - Əgər ixtiyarınızda olan bu ərəfədən zövq almaq istəyirsinizsə, oturaq işləri məhdudlaşdırın. Çünki ulduzlar bürcünüze olduqca romantik məqamlar bəxş edəcək. Bəxtinizdə pul da var.

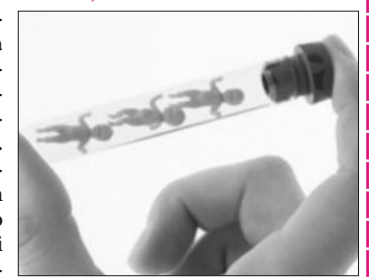

BALIQLAR - Günün ümumi görüntüsü işlərinizin normal tərzdə cərəyan edəcəyinə əsas verir. Hər hansı qanqaraçılıq və ya məyusluq ehtimalı yoxdur. Ailə zəminində isə hər şey ürəyinizcə olacaq.

Unutmayın, Tanrı ulduzlardan daha yüksəkdə durur!

Süni mayalanma başına bəla oldu

Süni mayalanma yolu ilə uşağ dünyaya gətirən qadın dünyaya gətirdiyi uşağı bəyənmediyi üçün məhkəməyə müraciət edib. Amerikada yaşayan Cennifer Kramblet adlı qadın süni mayalanma yolu ilə hamilə qalıb. Ağ dərili olan qadın özü kimi ağ dərili, mavi gözlü uşağa sahib olmaq üçün xəstəxanaya müraciət edib. Lakin xəstəxanada qarışıqlıq yaranmış üçün qadın uşağı dünyaya gətirdiyi zaman onun qara dərili olduğunu görüb. Anası hazırda 3 yaşlı olan qızını çox sevsə də, qızı qara dərili olduğu üçün xəstəxanaya məhkəməyə verib. Ana ağ dərili insanların əhatəsində yaşadığı üçün qızının gələcəkdə özünü pis hiss etməsindən qorxur. Afro-amerikalı görünüşünə malik olan balaca qızın ailəsi onu ətrafda hər kəsdən qorumaq və gələcəkdə daha yaxşı yaşatmaq üçün xəstəxanadan təzminat alacağını deyir.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Təsisçi: Rauf ARİFOĞLU
Baş redaktorun birinci müavini:
Azər AYGAN

e-mail adres: yenimusavat@mail.ru

"Yeni Musavat"ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnib, "Azərbaycan" nəşriyyatında çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Redaktor:
Nazim SƏBİROĞLU

Lisənziya N: B 114
SAYI: 5.100